

Uit het studentenleven en andere gedichten

Julius Vuylsteke

bron

Julius Vuylsteke, *Uit het studentenleven en andere gedichten*. J.W. Marchand en Co, Antwerpen /
H.J. Van Kesteren, Amsterdam / Willem Rogghe, Gent 1868

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/vuyl003uits01_01/colofon.php

© 2016 dbnl

Uit het studentenleven.

Voorzang.

Geluk, roem, macht en liefde
beglansen 's jongelings hoofd:
hij komt; hij denkt zich een roeping,
een roeping waaraan hij gelooft.

't Verlangen baart hem schimmen,
begoochling hitst zijn bloed;
hij scheidt zich een wonderwereld,
die hem als haar' heer begroet.

Daarheen! hij ziet ze zoo helder!
Geluk, roem, liefde, macht!
Vooruit! naar die wonderwereld!
Ziet, hoe zij hem tegenlacht!

Hij grijpt den staf des pelgrims
en spoedt vooruit, met een lied. -
Doch, als hij later eens omkijkt,
verschrikt hij bij 'tgeen hij ziet.

Hoever is 't punt verwijderd,
van waar hij zingend kwam!
En 't doel blijft immer verre,
waarheen hij den tocht ondernam.

Vluchten de wonderbeelden
terwijl hij nader klimt?
Toch stapt hij weder voorwaarts, - -
todat een stemme schimpt:

'Te hoog wilt gij klimmen, o dwaze!
uw voeten weêrestreven die zucht;
gij wilt de heemlen doorvliegen,
uw wieken vangen geen lucht!

Wat zijn die brandende driften
waarvan uw harte kookt?
wat wil die verterende vlamme,
die ge in uw dwaasheid stookt?

Wat is dat geluk en die liefde,
wat is toch die roem en die macht,
wat is heel die wonderwereld
waarnaar gij ijlhoofdig smacht?

Gij voelt iets, maar kunt niet eens zeggen,
wat uwe borst doorwoelt;
uw hoofd kan niet eens vatten,
hetgeen uw hart gevoelt.

Uw lip kan 't lied niet eens zingen
dat steeds uw binnenst zong:
gij kunt den kreet niet slaken
die kleeft aan uwe tong.

Waartoe dat vruchteloos pogen?
Ziet gij nog niet dat het doel
slechts leeft in uw dwaze verbeelding
en in uw nog dwazer gevoel?

Gij kunt het wezen niet vatten
dat voor uwe oogen vliegt, -
en kunt nu dien schijn niet meer scheuren,
dien schijn die uwe oogen bedriegt!

Die valsche schijn is uw meester;
 die zotte dwaze droom,
 hij groeide aaneen met uw ziele
 gelijk het klimop met den boom.

Vooreerst was zijne omarming
 zoo streelend, niet waar? en zoo zacht;
 maar nu, nu voelt gij haar knellen,
 en hoe ze u allengs versmacht.

En zie, zoo ge 't voort laat groeien,
 helaas! wat droevig lot!
 zoo wringt zich 't klimop in uw ziele,
 en nijpt en zuigt ze kapot.

Of zoo ge 't weg wilt rukken,
 om 't even! Die ruk ontbloot
 een wonde diep en onheelbaar,
 en 't harteken bloedt zich dood.'

MORAAL.

Zalig wie zich van kinds af
 aan 't alledaagsche gewent,
 eet, drinkt, vrijt, slaapt en vet wordt,
 en droomen noch eerezucht kent!

I. Levenslust.

Studentenlied.

Waar treurige blokkers in hun cel
voor 't schrikkelijk examen waken,
en zich van 't zoete leven een hel,
ja zich een helle van 't leven maken,
wij, minnaars van het blijde lied,
daar zijn wij niet!

Maar klinkt aan ons oor een feestakkoord,
een vreugdig en ongebonden zingen,
een schaterlach, een geestig woord,
een luid en prikkelend stopselenspringen,
Studenten, vroolijk, jong en blij,
daar zijn ook wij!

Waar knorrige mannen koud en stijf
van wijsheid en bedaardheid spreken
aan alwie het dwanghemd om zijn lijf,
de keten aan zijn hand - wil breken,
wij, minnaars van het vrije lied,
daar zijn wij niet!

Maar komt tot ons een vrije stem,
een stemme uit mannenborsten gesprongen,
die roept met vasten, stouten klem:
'Vooruit! het oude pleit voldongen!'
Studenten, moedig, jong en vrij,
daar zijn ook wij!

Waar uit den hoogen 'waarheidstoel'
dweepzucht, bijgeloof en logen,
als kwade dampen uit een' poel,
over het aardrijk komen gevlogen,
wij, minnaars van een eerlijk lied,
daar zijn wij niet!

Maar waar de Rede haar' rijken vloed
uitstort in breede, heilzame plassen,
waarin eenieder zijn' dorst voldoet
en de oude smetten weg kan wasschen,
Studenten, van vooroordeel vrij,
daar zijn ook wij!

Waar kindren van den vreemden trant
eigen kracht en licht vernielen,
en 't innig eergevoel van het land
voor vreemde mode of macht doen knielen,
wij, minnaars van het Vlaamsche lied,
daar zijn wij niet!
Maar ruischt de Vaderlandsche zang,
en drukken handen andere handen,
en wederklinkt de glazenklank
op 't heil der oude Nederlanden,
Studenten, jong, en Vlaamsch, en vrij,
daar zijn ook wij!

Onbezorgd.

Op de stroomen van de vreugd
onder 't zonnelicht der jeugd,
zorgeloos en rustloos tevens,
 wiegt de boot des levens
tusschen zang en glazenklank
 nooit te lang!

Pijpen dampen, kelen zingen,
 lachen schatren rond:
daar is leven in die kringen,
 rustloos, zorgloos, vrij, gezond.
Pijpen dampen bij het zingen... -
 Maar de Toekomst?... Och, haar blik,
 zwanger steeds van angst en schrik,
kan door al dien rook niet dringen.

Op de stroomen van de vreugd, enz.

Liedren galmen, lachen rollen;
 vroolijkheid en geest,
 die den ganschen omtrek vollen,
 melden rustloos, zorgloos feest.
 Lachen schatren, zangen stijgen...
 Maar - de Toekomst??... - Och, haar keel,
 knorrende anders maar te veel,
 moet meëzingen hier, of zwijgen!

Op de stroomen van de vreugd, enz.

Lachen schatren, bekers bruisen:
 vol van eedlen gloed,
 opent warme taal de sluizen
 van het brein en van 't gemoed.
 Maar de Toekomst?? - Och, weest zeker
 dat ze in 't goud en 't roze prijkt
 voor wie haar maar stout bekijkt
 door Bourgonje- of Rijnwijnbeker!

Op de stroomen van de vreugd, enz.

Zorglooze onrust, dubbele blijheid!
 wie ze niet geniet,
 wijn en rook, zang, vriendschap, vrijheid,
 is een ezel, anders niet. -

En gij, Toekomst! weg tot morgen!
laat ons nu naar hartelust
zorgloos leven zonder rust,
rustloos leven zonder zorgen!

Op de stroomen van de vreugd
onder 't zonnelicht der jeugd,
zorgeloos en rustloos tevens,
wiegt de boot des levens
tusschen zang en glazenklank
nooit te lang!

Toast.

Een veteraan, een breed-gebaarde, recht
zich op, en heft zijn glas omhoog, en zegt:

Mijnheeren! 'k drink onze eigene gezondheid.
Wat is student-zijn? Hoort mij! De student,
dat is: het harte jong, het hoofd geestdriftig.
Het harte jong! dat is het warm gevoel,
de levendige drift, de oprechte liefde; -
het hoofd geestdriftig! dat is 't koen verstand,
het krachtig denken, 't roekloos grondbeginsel! - -

Het harte jong: dat zijn de wettige haten,
 de stoute sympathieën, die zich toonen
 gansch naakt in hunne grootheid en hun schoonheid; -
 het hoofd geestdriftig: dat is 't kloek bevestigen
 van 't ware en 't rechte zonder om te zien
 naar 't dom vooroordeel en het laag belang. - -
 Het harte jong: dat is de ziel, ontluikend
 gelijk een bloem, haar geuren en haar glansen
 in 't ronde gietend zonder achterdocht, -
 de zonne minnend die haar streelt, - en haar
 verschroeien zal, - en de aarde die haar draagt
 en dikwijls niet eens waard is haar te dragen; -
 het hoofd geestdriftig: dat is 't helder brein
 dat redeneert en denkt, omdat 't de waarheid
 opzoekt en vindt, - en ook niet redeneert
 omdat het zijnen vond niet wil verduiken. - -
 Het harte jong, het hoofd geestdriftig, ja!
 dat is student-zijn: en zoo *moet* het zijn.
 Voorzichtigheid in woorden en in daden
 is huichlarig en lafheid. Wie niet durft
 hetgeen hij denkt en voelt, luidop te zeggen,
 verdooft de sprank der Godheid in zijn' boezem;
 wie de gevolgen steeds op voorhand weegt,
 die krimpt ineen waar 't geldt een man te zijn.
 Een vonklend hart, een ziedend brein, - volkanen

die vrije woorden, koene daden braken, -
dat is student-zijn. Hoerrah voor ons zelven!

Wat is student-zijn nog? Hoort! De student,
dat is de gekke zorgeloze blijdschap,
de steeds vernieuwde, steeds luidruchtige vreugde.
Student-zijn, dat is 't lied, het vroolijk lied,
't lied dat niet min een lofzang is des Scheppers
dan de ernstige psallem of het stil gebed.
Student-zijn, zegt gij licht, dat is ook leeren,
en waarlijk 'k zal dat niet betwisten; maar
wie in de kennis slechts zijn broodgewin ziet,
studeert misschien, maar is toch geen student; -
student-zijn is beminnen: - zeker; maar
wie in de liefde op eenen bruidschat loert,
kan jonkman zijn, maar is geen jonge man; - -
en neen, geen broër is hij, die in den wijn
een lekkerbeksgenot, een lichaamswellust,
een streeling van het mondverhemelte,
in plaats van de eedle grootsche zielsbedwelming
der goddelijke dronkenschap kan zoeken!
Van ons de zulken! ver van ons, die proza!
Wij storten ze uit als ballast, die den luchtbal,
waar wij de sferen zalig meê doorvliegen,
in zijne hooger vlucht maar tegenhoudt.

En gij, studenten van het echte bloed,
de handen samen, tot een trouw verbond
in warme waarheidzucht en kloeke wilskracht
en steeds blijmoedig opgewonden streven;
en roept: heil ons! heil ons! en ledigt ras
op een, twee, drie, de glazen tot den grond.

Een luid gejuich gaat op uit ieders borst;
en als het stilt, - heeft ieder weder dorst.

Herberg-tafereel.

Mietje, breng mij nog een glas! - Nog twee! -
Ook voor mij! - Voor allen glazen, Mietje! -
Mietje, breng een vat! - Een' stroom! - Een zee! -
Gij daar, Jan, zing gij ons nu een liedje! -
Zoo weërgalmt het te allen kant met kracht,
't schalt en 't dreunt, en 't klingelt, 't klopt en 't klatert.
Mietje brengt gezwind den verschen drank;
Jan heft aan, met heeschen keleklank,
ach! een meer dan liederlijk gezang,
waar de heele zaal verrukt om schatert.
Mietje die in geen gerucht verschiet,

luistert lachend toe, en als, bij 't ende,
 elk, ter eer des zangers van het lied,
 zijnen vollen beker binnengiet,
 juicht zij blijde meê met heel de bende.

En terstond
 loopt zij weder
 op en neder
 in het rond.

‘Hoe! dit is nog maar mijn twaalfde glas?
 En 't is reeds meer dan twaalf uren! Sa, vent!’
 spreekt een drinker bij zich zelven, ‘ras!
 spoedig nu gedronken, want 't wordt avond!’ -
 En een achtbre veteraan roept luid:
 ‘k Heb u nog geen' kus gegeven, Mietje!’
 En hij pakt ze zonder veel fatsoen,
 plant op hare malsche kaak een' zoen,
 en, terwijl hem 't goede kind laat doen,
 vraagt hij: ‘Mietje, wat zegt gij van 't liedje?’ -
 En een andre, een half bezopen zwijn,
 zegt: ‘Ziet gij mij gaarne nu, zoete engel?’ -
 ‘Liever zie ik u dan blind te zijn,’
 antwoordt 't looze Mietje, uitnemend fijn,
 immer lachend, aan dien lompen bengel.

En terstond
loopt zij weder
op en neder
in het rond.

Maar een schuchtre nieuweling wil ook
tegen Mietje iets zeggen: als een rietje
beeft hij sprekend: 'Och! wilt gij nu ook
aan *mijn* glas uw lip eens steken, Mietje?'

En dan blijft hij stom een pooze, en dan
stamert hij: 'Och! allerliefste Mietje!
zie, het doet mij spijt,... zie, dat gij hier
leven moet in al dat woest getier,
daaglijks zien dien toemelloozen zwier,
daaglijks hooren menig smerig liedje...'

Mietje, kijkt verwonderd op hem neêr,
denkend: wat is dat nu voor een' ezel?

Van waar komt die sombere Meneer,
zoo bezorgd, zoo nauwgezet, zoo teêr?
Neemt hij mij somwijlen voor een kwezel?

En meteen
fladdert Mietje
als een bietje
verder heen.

Doch Madam komt uit den toog vooruit:
 ‘Heeren! aangenaam is me uw presentie,
 maar 't is tijd dat ik mijn herberg sluit,
 anders ben ik weêr in contraventie.’ -
 ‘Hoe, Madamken!’ roept een drinkebroër,
 ‘wilt gij ons van dorst dan zien bezwijken,
 net als visschen op het drooge zand?
 Zoo barbaarsch kunt gij niet zijn; 't waar' schand!
 Spoedig dan, geef ons te drinken; want,
 zoo ge toeft, vindt gij niets meer dan lijken.’
 Mietje lacht, zij lacht maar altijd voort;
 moeder dreigt het gaslicht uit te draaien;
 maar haar stem wordt in 't rumoer gesmoord;
 allen saam, in vreeselijk akkoord,
 roepen, tieren, huilen, krijschen, kraaien:

Toe gezwind,
 Mietje, Mietje,
 deugenietje,
 nog een pint!

Moeder onderwerpt zich: versche drank
 laaft de kelen en verfrist de longen,
 spoedig door het rooken en 't gezang
 weder drooggerookt en schorgezongen.

En 't is waarlijk schoon om heel dien troep
heldere gelaten, vrij van wrevel,
vrij van zorg, rood, frisch, verheugd, gezond,
met de lange pijpen in den mond,
te zien glinstrend zwemmen in het rond
midden in den dikken tabaksnevel.

Mietje, intusschen, lacht en lonkt en praat,
onvermoeibaar voor de drinkers zorgend... -

En als reeds de zon in 't oosten staat,
wenschen zij, al waggelend op de straat,
'goeden nacht' in plaats van 'goeden morgend.'

Goeden nacht,
Mietje, Mietje,
deugenietje,
die steeds lacht.

En de schuchtre nieuwling, die zoo raar
Mietje straks zijn diep gevoel verkondde,
ligt nu ook te bed, half lam en zwaar;
maar de zoete slaap ontwijkt zijn sponde.

Och! hoe diep rampzalig hij zich voelt!
Hij, die om zijn liefde te betoonen
zóó veel pinten drinkt, zal hij dan toch,
hij die 't wel meent, grofheid en bedrog

Mietje steeds belagen zien; en, och!
zal zij *hem* toch nooit verstaan, - beloonen?
'Morgen,' droomt hij, 'ga ik vroeg bij haar,
(morgen: hij vergeet dat 't reeds vandaag is)
morgen, vóór al de andren ben ik daar;
'k vraag haar - heure liefde, kort en klaar,
en een kus... o God! dat ware magisch!

Mietje, sus
toch mijn lijden
met een blijden
liefdekus.'

Eerste kus.**DE GELUKKIGE ZINGT:**

Slechts een oogenblik rustte uwe borst op mijn hart;
slechts een oogenblik drukte uwe lip op mijn' mond,
en dat oogenblik stortte meer zoet op mijn smart
dan ik immer in dwaze verstrooiingen vond.

O! nog zweeft op mijn lip het satijn en de gloed
van dat innige kussen, zoo vurig, zoo zoet;
nog herzingt mij die klank in het oor als een zang;
nog herbloost voor mijne oogen de blos uwer wang;
nog herklopt mij uw boezem op 't hijgend gemoed.

Ik was daar, niet meer ik: van mij zelv' onbewust,
met mijn hand in uw hand en mijn ziel in uw ziel;

ik weet slechts dat uw hart op mijn hart heeft gerust,
ik voel slechts dat een deel van mijn leed is gesust,
dat een drop van geluk in mijn binnenste viel.

Gij hingt daar voor mijn oog als de maanschijf omhoog,
wen haar blik d'Oceaan op en neder doet gaan:
even zóó zag ik u door een' nevel slechts aan,
en een traan kwam me in 't oog steeds zoo fletsch en zoo droog,
en mijn harte, zoo hard en zoo koud, bij dat zicht
hijgde en golfde als de borst van het slapende wicht.

Vergeet *gij* het weldra wat dit uur is geweest,
sterft en smelt die gedachte in uw' brandenden geest
als een tengere beek in een' zwelgenden stroom, -
ik vergeet het toch nooit. Immer blijft me als een droom
het herdenken aan 't heil van die zalige stond,
van die borst op mijn hart, van die lip op mijn' mond.

Immer blijft het mij bij als een troost in 't verdriet,
als een lachende lichtstraal door 't grauwe verschiet,
als een zoetere teug in het bitter fenijn,
als een blijdere toon in het klagende lied,
als een geurige bloem in mijns levens woestijn,
als het uur dat ik hebbe geleerd wat het hiet
zalig te zijn.

Vrouwenmond.

Aangeboden
vrouwenmond,
wie verkondt
uw bekoorlijkheden?

Als een glimlach om uw boorden speelt,
o, wie zegt hoe 't ziel en zinnen streelt?
Lijk natuur, wanneer na 't winterlijden
lauwe zonnestralen haar verblijden,
zoo gevoelt het hart zijn smart geheeld,
als een glimlach om uw boorden speelt.

Aangeboden
vrouwenmond,
wie verkondt
uw bekoorlijkheden?

Als een woord, een lissplend liefdewoord
uit uw diepten opspringt, half gesmoord,
zooals roovers sluipend uit hun holen
de arme reizigers moorden die verdolen,
zoo gevoelt zich 't hart gewond, doorboord
door dat woord, dat lissplend liefdewoord.

Aangeboden
vrouwenmond,
wie verkondt
uw bekoorlijkheden?

Als gij kwijnend openstaat en smacht,
wie verklaart die wondre aantrekkingskracht,
die de lip des mans, in 't woeligst streven,
onweêrstaanbaar op uw lip doet kleven?
Vrouwenmond, wie zegt van waar die kracht,
als gij kwijnend openstaat en smacht?

Aangeboden
vrouwenmond,
wie verkondt
uw bekoorlijkheden?

Als de lip des mans uw lippen drukt,
o wie maalt hoe 't lijf en ziel verrukt?
Tintelingen roeren spier en aderen;
en wat balsem kan den balsem naderen,
dien de man op uwe boorden plukt,
als zijn lip uw heete lippen drukt?

Aangeboden
vrouwenmond,
wie verkondt
uw bekoorlijkheden?

't Zij gij lacht, of spreekt, of week verlangt,
of de lip des minnaars driftig prangt,
en dan zwijgt, van liefde en wellust dronken. -
o, hoe voelt zich 't hart aan u geklonken,
't zij gij lacht, of spreekt, of week verlangt,
of de lip des minnaars driftig prangt!

Aangebeden
vrouwenmond,
wie verkondt
uw bekoorlijkheden?

Lach! maar zij de lach steeds rein en echt!
Spreek! maar 't woord zij eerlijk en oprecht!
Smacht! maar zij 't verlangen mild en teder!
Kus! o kus, en kus hem telkens weder,
hem dien ge in uw macht houdt als een' knecht...
O, wees rein en teder en oprecht!

Aangebeden
vrouwenmond,
wie verkondt
uw bekoorlijkheden?

Lentelied.

Wie is er jong die niet zingt van vreugde?
Vreugde ruischen de jonge bladeren,
vreugde geuren de ontluikende bloemen,
vreugde fluistren de stoeiende windekens,
vreugde strooit de blonde Lente,
vreugde op bloemen en bladren en windekens.
Juicht, o Jonglingen! Maagdekens juicht!

Wie is er jong die niet zingt van liefde?
Liefde murmlen de kabblende beekjes,

liefde kwelen de vogelenkooren,
liefde roept de herlevende aarde,
liefde glinstert de ontvolkte hemel;
liefde, liefde, lispelt de luite
der bloemige, lachende schepping.
Mint, o Jonglingen! Maagdekens mint!

Mijn liefste, hoort gij die stemmen alle,
die om ons schateren? Hoort gij die stemmen?
Kom: en strenglen we onze armen dooreen,
en kleve er uw mond op den mijne. Minnen,
minnen en juichen, lachen en kussen,
kussen en lachen is 't erfdeel der Lente.
Zie, 't mint alles omhoog en beneden,
hoor, 't juicht alles beneên en omhoog,
't zingt alles van vreugde, van lust en van liefde...
Haast u, Jonglingen, Maagdekens, haast u,
juicht en bemint, bemint en juicht!

Na een bal.

Zacht als een beekje in wellustig akkoord
rolde de wals hare golvingen voort,
slepend, gelijk aan de schommelende zee,
vroolijke drommen van danseren meê.

Dát was een stonde van heil voor mijn' geest:
Liefste, dan leunde op mijn' arm uwe leest,
en wij vlogen te zaam in de verte.
Dát was voor mij eene stond van geluk:
zachtjes gevoelde ik den molligen druk
uwer borst op mijn kloppende harte.

En ik droomde, die leest, en die borst, en dat vuur
 dat uwe oogen doet stralen, zoo helder, zoo puur;
 en die donzige blos op uw wangen gestrooid;
 en die lach die uw rozige lippekens plooit;
 en die adem, die stoeide als een vlietje voorbij
 'twelk al lispelend de kruiden verfrist aan zijn' zoom: -
 o! dat alles dat sprak en dat leefde voor mij!...
 En mijn ziele smolt weg op dien zaligen droom,
 lijk een wolkje dat 't purper des hemels doorvliegt
 op de waggelende wieken der windjes gewiegd.

'k Luisterde: een hemelsch gezang trof mijn oor.
 'k Keek: een oneindige, een hemelsche gloor
 vervulde en verrukte mijne oogen.
Gij waart niet langer een meisje: o, gij waart
 Engel des hemels, en droegt mij van de aard.
 en droegt mij met u naar den Hoogen!

Zoet is een droom van geluk hier beneên,
 stralend door neevlen der werkelijkheid heen.
 Zalige droom, blijf gij immer mij bij,...
 Liefste, wees immer die engel voor mij!

Wandeling.

Naar buiten, sa, naar buiten! men stikt hier in de stad!
gevold de kalabasflesch! den wandelstok gevat!
verzaden we aan lucht en ruimte ons zinnen, wel te moè!
en waaie de frissche koelte aan 't hart nieuw leven toe!

Hoe rusten de oogen lustig op 't groene grastapijt!
hoe geurt en glinstert de boekweit en 't koolzaad wijd en zijd!
hoe wiegt en ruischt de golving van 't blonde korenmeer!
hoe zalvend gieten de boomen hun lange schaduwen neêr!

De kronklende vonklende Schelde; de we, î die een weelde ontvouwt
van witte en gele bloemen, van sterren van zilver en goud;
de koeien die daar loeien, door 't malsche gras verspreid;
en 't blij geschal der vooglen: - o, welk een zaligheid!

En ginder, zie! verheft zich de lachende heuvelenkrans,
wellustig zijn kruinen badend in gouden zonneglans;
op elke kruin een toren van witte huisjes omringd: -
o, wie beschrijft dien luister? wie, die dien vrede bezingt?

Hoe tiert hier alles op aarde! hoe siert de lente den grond!
hoe vloeien de zangen der voogden, hoe bloeien de bloemen in 't rond!
hoe wiegelt de blonde Schelde, al murmlend, langs haar' zoom!
hoe spiegelt de lachende zonne haar stralend hoofd in den stroom!

Hoe speelt het koeltje, hoe kweelt daar de leeuwrik die vliegt naar omhoog!
hoe streelt 't wit madeliefje op 't groene fluweel het oog!
hoe pronken de dartele vlinders, hoe ronken de bieën alom!
de schepping is één luister, één jubel, één feestgebrom!

De harten omhoog, o vrienden! vol zachte poëzij!
Hoe heerlijk toch is de vlakte! hoe schoon de heuvelenrij!
En ach, hoe jammer dat er, te midden van al die pracht,
ook vlaamsche boeren wassen, dat treurig kroost der nacht!

De kleine bronnen.

De kleine bronnen, die hier en daar
den bodem ontspringen,
zij zijn zoo rein, zij zijn zoo klaar,
en hoort, hoe ze zingen.
Een murmlend juichen is hun lied:
zij stoeien zoo blijde,
en dartlen met hun kleinen vliet
langs 's heuvels zijde.
Jochij! jochij!
Zij zijn zoo jong, zij zijn zoo vrij!

Zij huppelen over keitjes heen,
en kussen en kozen
de kleine bloemen, die, waar zij treên,
welriekend blozen.
's Daags leven ze tusschen zonneglans
en koele schaûwe,

en spiegelen 's nachts den ethertrans,
den hemelschblauwe.

Jochij! jochij!

Zij zijn zoo jong, zij zijn zoo vrij!

Doch ziet, beneden in de beemd,
den stroom reeds loeren,
die, dra, de bronnen gevangen neemt,
en meê zal voeren...

O bronnekens, juicht maar! 't Einde uwer vreugd
is in de nabijheid!

O, dartelt en stoeit: zoo kort is de jeugd!
zoo kort is de vrijheid!

Jochij! jochij!

Gij zijt nog jong, gij zijt nog vrij!

Studenten, wij zwieren, het hart vol vuur,
zoo vrij door de wereld;
ons hoofd is als het hemelsch azuur
met starren bepereld.

Maar ziet, daar kruipt de vuile stroom
der werkelijkheden;

wij nadren elken dag zijn' zoom
met rassche schreden...

Jochij! jochij!

Wij zijn nog jong, wij zijn nog vrij!

II. Heilig vuur.

Jeugdig zelfvertrouwen.

De wereld is krank,
't menschengeslacht gaat kreupel en mank;
wie peilt en heelt zijne wonden?
De tijd is slecht,
de wereld veracht den plicht en 't recht;
wie telt hare zonden?
De tijd is slecht, de wereld is krank, -
doch *wij* zijn nog gezond, Goddank!

De wereld is oud,
het menschdom koud;

geen medegevoel met 's broeders lot;
 de heilige Liefde vlucht weêr tot God.
 En 't gouden kalf, ten troon geklommen,
 beheerscht de drommen
 die allen elkander benijden,
 en zich verblijden
 in 's naasten lijden...
 Oud is 't menschdom, koud zijn bloed; -
 maar wij - de Toekomst - zijn vol gloed!

De tijd is vuig, de tijd is laf;
 trouw, deugd en eere wenden zich af
 van al die laffen en vuigen.
 De valscheid verheft zich op winst verhit,
 de valscheid regeert: de lafheid aanbidt,
 niet wetend hoe zich best te buigen.
 't Werk geeft geen hrood aan zijne legioenen,
 't genie moet vliên voor bluffend onverstand: -
 't miljoen, gemest met slijk en schand,
 zwelt. barst, baart nieuwe miljoenen.
 Dom is 't menschdom, bitter 't ooft
 dat zijn waan en dwaasheid geven;
 vuig zijne inborst, valsch zijn hoofd,
 laf zijn hart, en laag zijn streven.

Maar wij - de Toekomst! - zij niet bang!
In doen en denken vrij en vrank!
Wij brengen nieuw en krachtig leven!

Wij eeren u niet, hoogmoedige eeuw!
wij spotten met al uw verwaand geschreeuw.
Moed, fierheid, waarde, waarheidzin,
verheffing der kleinen en broedermin,
treden *met ons* de wereld weêr in.
Begroet de herleving, de Lente! zij ooit
met hoopvol groen uw bergen en dalen,
en strooit
de aarde vol rozen, den hemel vol stralen!...
Weeldrige lente, vruchtbare zomer! -
En daarop ledigen we onzen roomer!

Aan de dichters.

De wereld slaapt. In schand'ge banden
ligt 't menschelijk geslacht verdraaid.
O Dichters! doet het vuur weêr branden,
eer 't laatste vonkje is uitgewaaid.
Terwijl 't gebroed der rijmelaren
gedwee der meesters zolen lekt,
zingt luid, gij stoute Harpenaren,
gij moet de klok zijn die de wereld wekt.

Dan zullen zij hunne oogen wrijven,
rondtasten in de duistre nacht;
zij voelen ijzers om hun lijven,
waarin de nauwe borst versmacht.

O dichters, slaat uw vrije snaren;
bij uw gezang zal in één' aâm
Noord, Zuid, en Oost en West vergâren:
gij moet de klok zijn die ze roept te zaam.

Dan zullen zij de hand zich geven
in meer dan millioental;
dan zullen zij niet langer beven,
dan rijzen hunne hoofden al.
O Dichters, zingt! vooruit! geen vreezen!
het mensdome is ten strijd bereid,
het wil één broederleger wezen:
gij moet de klok zijn die het leger leidt.

Dan wordt de heil'ge strijd gestreden,
een strijd zoo grootsch, zoo bang, zoo naar:
de toekomst werpt zich op 't verleden,
de strijders storten op elkaâr.
Dan wordt de grijze burgt besprongen
waar 't oud geweld zijn macht in scheidt;
O Dichters, dondrend nu gezongen:
gij moet de klok zijn die den storrem klept.

Dan wordt een donker graf gedolven
voor de overwonnen dwinglandij;
en Noord en Zuid legt neêr de kolven,
en jublend klinkt het: De aarde is vrij!
O Dichters! slaat uw forsche snaren,
en gallemt uw triomflied uit;
heft aan den lof der martelaren;
gij moet de klok zijn die den zege luidt.

Bemoediging.

Hoe stil, hoe doodstil is nu de aard
 waar 't woeligst volk eens leefde!
hoe machteloos hangt nu het zwaard
 waarvoor de vreemde beefde!
O wijdgeduchte vlaamsche leeuw,
gij waart zoo groot in vroegere eeuw...
De tijd sloeg 't al tot puinen neêr:
de puinen zelven zijn niet meer.

Mijn dierbaar, kwijnend vaderland,
 roem niet meer op 't verleden;
ween op de rampen, op de schand
 van uw ondraagbaar heden.
Niets blijft u van uwe oude macht:
gij ligt verlamd, verslaafd, veracht...

Waar is uw grootheid van weleer?...
De puinen zelve zijn niet meer.

Verlicht ons, tijden, ver van hier
geweken met uw' luister;
giet vonken van uw helder vier
op 't hedendaagsche duister.
Verdrijft dien nacht die ons omringt,
die slaapzucht die ons nederdwingt,
herwarmt dien uitgedroogden stam,
bevlamt die borsten zonder vlam.

Wie weet? wie weet, bij 't heerlijk zicht
der deugden van de vaders,
zal 't weeke nageslacht wellicht
zijn' moed, zijn kracht vergaderen.
Wellicht komt weder voor den dag
die stoutheid die daar nederlag;
wellicht herbrandt in ieders borst
die oude vurige vrijheidsdorst.

Alzoo, wanneer de zonnegloed
na storm en regenvlagen
de korenaren weêr begroet
die neêrgebogen lagen, -

het blonde koren heft zich op
en schudt den laatsten regendrop, -
alzo, na lange schande en smart
zal ook weêr rijzen 't vlaamsche hart.

Die hoop, hoe 't wezen moge, is mijn, -
die zal ik steeds bewaren;
die hoop moet onzer allen zijn,
o vlaamsche volksminnaren!
Wij, jonge harten, houden stand
hoe 't storme, en treden hand aan hand
met vasten stap en stout geluid
de donkre toekomst in. - Vooruit!

Vooruit! die schreeuw in onzen val
moet onze zielen beuren.
Vooruit! de klaarste zonne zal
den dikken nevel scheuren.
Vooruit! de dageraad breekt aan,
de lange doodslaap is gedaan;
vooruit! het oude vlaamsch gebouw
rijst glansend weêr uit schande en rouw!

Juni 1855.

't Zal wel gaan!

Wij, Vrienden, die het stout gevecht
nog jong beginnen voor het recht,
wij zijn hier weêr te gâren:
nu, schinkt mij bier en schinkt mij wijn;
en laat ons weêr eens vroolijk zijn,
laat ons geen liedjes sparen!
De weg is lastig, krom en lang;
een glasje wijn versterke ons lijf,
en dat een vaderlandsch gezang
ons vlaamsche zenuw stijv'!
't Zal wel gaan, 't moet wel gaan;
want hart en hoofd en arm,
bij ons is 't al nog warm.

't Is nacht al waar het oog zich keert;
de Priester heerscht, de Waal regeert,
de Vlaming blijft steeds slapen;
het schoon geslacht, helaas! is fransch,
en 't volk verandert langzaam gansch
in uilen en in apen.

‘Wie eeuwig laag en klein wil zijn,
verliez' den tijd met zulk een taal!’
zoo roept meest elk... maar ik herhaal
toch troostvol mijn refrijn:

't Zal wel gaan, 't moet wel gaan,
want hart en hoofd en arm
bij ons is 't al nog warm.

Het vlaamsche hart, bij 't voorgeslacht
de zetelplaats van moed en kracht,
is als een lamp gestorven;
dat hart, die vruchtbre vlaamsche grond,
waar roem en macht te groeien stond,
is nu tot slijk bedorven...

Beploegen wij dat vlaamsche slijk,
een heldenoogst zal weêr ontstaan;
ja, 't vlaamsche hart zal weêr, gelijk
weleer, luid, krachtig slaan.

't Zal wel gaan, 't moet wel gaan;
welaan! den ploeg in hand
voor 't heil van 't vaderland!

Help slechts u zelf, zoo helpt u God;
bij scherpe slagen van het lot
moet dat ons spreuke wezen.

Wie nimmer viel, stond nimmer op;
wij vielen van den hoogsten top;
maar... wij zijn haast verzezen.

En, zeker van de zegepraal,
laat ons maar strijden hand aan hand
voor 't heilig vlaamsche vaderland
en voor de moedertaal.

't Zal wel gaan, 't moet wel gaan:
en nu het glas in hand
op 't heil van 't vaderland!

Aan het Belfort.

U brengen wij, o Belfort, den vaderlandschen groet,
u, die ons aan de tijden der vaders denken doet;

rond uwe voeten, Grijsaard, is 't jonge kroost geschaard,
vertel ons van de tijden toen ook gij jonger waart:

hoe dan uw grove stemme de mannen samenriep,
hoe bij die grove stemme het volk te zamen liep;

hoe dan voor 't recht eenieder ten best gaf goed en bloed,
hoe dan hun moed beloond werd door weelde en overvloed;

hoe dan uw grove stemme de zegezangen zong,
daar met uw stem de stemme der mannen samenklonk

vertel ons van de tijden van 't groote voorgeslacht;
gij, Grijsaard, draagt de sporen der oude vlaamsche macht.

- 'Het spoor van Vlaandrens macht! Zoo klaar, zoo luisterrijk
als 't eeuwig glorend licht der zon,
zoo schriklijk als de orkaan, zoo fel, zoo sterk gelijk
de wortelen van Libanon,
had hier het voorgeslacht geprent zijn krachtig spoor
in de aarde die het zelve schiep:
dien grond door hen bemind, en waar zoo dikwijls voor
hun heilig bloed bij stroomen liep, -
dien grond dien Breydel in verrukking eens aanbad
vóór Kortrijks muur terneêrgekniel,
en van zijn kussen heet, en van zijn tranen nat,
gekleefd op zijne lippen hield. -
Zoo zuiver en zoo diep gelijk de onpeilbre grond
van 't onbewolkte firmament,
zoo diep, zoo zuiver was 't dat 't spoor der vaders stond
in 't harte van hun teelt geprent;

die teelt, die hadden zij op 't slagveld opgevoed;
zij hadden haar in de open lucht
hun God, hun taal geleerd, hun deugd, hun trouw, hun moed,
hunne onweêrstaanbre vrijheidzucht. -
Zoo plettrend en zoo zwaar als de ingestorte rots
van andre rotsen losgerukt,
zoo zwaar, zoo plettrend had hun wandelende knods
ook op der vreemden ziel gedrukt;
zoo toonde men hun spoor op 't zand van de woestijn
als op het veld des Oceaans,
zoo las men hunnen roem van d'oever van den Rijn
tot op den oever des Jordaans;
zoo was hun spoor!... en toch - de Tijd, de Tijd vervloog,
de Tijd sloeg alles, alles neêr,
en waar ik in deze eeuw mijn oog ook wend', mijn oog
ontdekt géén spoor der vaderen meer.'

Neen, Grijsaard, neen, wij zitten hier,
wij koene Vlaamsche zonen,
wij, op den naam van Vlaming fier,
wij, fier in Gent te wonen.

Wij, kindren van den nieuwen tijd,
wij ook, wij hebben borsten
aan recht en vrijheid toegewijd,
die ook naar eere dorsten.

Wij, kindren van den nieuwen tijd,
wij ook, wij hebben handen
gereed voor 't recht ten heil'gen strijd,
en wars van vuige banden.

Daar branden warme harten nu,
als voortijds, aan uw voeten;
en daarom, Grijsaard, brengen we u
ons vaderlandsche groeten.

Daar wenschen sterke vuisten nu,
als voortijds, naar den degen;
en daarom, Grijsaard, vragen we u
uw' vaderlandschen zegen.

En worde ook eens uit uwen mond
van *onze* deugd en krachten
de roem gezongen en verkond
aan verre nageslachten!

Mei 1856.

De goede zaak.

Wie niet met ons is, zal
bij ons geen vriendschap vinden;
wij zeggen: 'Niets of al!'
als rechte vlaamschgezinden.
Geen franskiljons hier bij
die liberaal zich hieten;
geen kindren der jezuieten
die roepen: Vlaamsch zijn wij!
Hij slechts, die brandt voor taal en land
en trouw den voortgang dient,
vrijgeest en tevens flamingant,
slechts hij is onze vriend.

Welaan! voor geen gevaar gevreesd,
hoe ook het onweër kraak!
Wij sleuren, door het zwaarst tempeest,
de heil'ge goede zaak!

Hij spreke zacht en zoet,
die immer slaaf wil blijven;
maar wij, wij hebben bloed
en harten in ons lijven.
Bij ons geen man die zingt
van heil en dankgebeden,
daar 't recht zich voelt vertreden
en 't land zijn handen wringt;
geen rijmer die aan Vorst of maan
een treurig liedje schrijft,
daar hij op 't vlaamsche dier moest slaan
dat immer slapen blijft.

Welaan! laat ons er dan op slaan,
verdrijven wij dien vaak,
en spannen wij den Vlaming aan
de heil'ge goede zaak!

En predike *eendracht* hij,
die weigert, als voorhenen,
van 's priesters heerschappij
ons Vlaanderen te spenen.

Bij ons geen man die praat
van vaderlandsche rechten,
en onder Rome's knechten
mede aangeschreven staat;
geen paap, die in zijn duisterheên
des Vlamings geest begraaft,
en zijnen kennisdorst alleen
met Litanieën laaft.

Welaan! wij schuiven hem ter zij,
wat leven hij ook maak';
geen logendienaars dienen bij
de heil'ge goede zaak!

Ja, mannen willen wij
met hair op hunne tanden,
die papenfopperij
en walendwang verbanden;
wier oog den plicht slechts ziet,
die eigen haat en veeten,

belang en rust vergeten,
wanneer de plicht gebiedt;
wier mond durft zeggen wat de slag
van hunne harten klopt:
'Gij, Staatsmacht, zijt niet recht; en ach!
gij, Volk, gij wordt gefopt!'

Welaan! zulk een is ieder hier,
standvastig op de waak,
belijgend, - op 't belijden fier, -
de heil'ge goede zaak!

Veracht, gehaat, gevloekt
wie ooit zich zelf kan hoonen,
en elders banden zoekt
wanneer hij zelf moest troonen.
Veracht wie zich miskent,
gehaat wie zich vervuigen,
gevloekt wie aan het buigen,
aan 't kruipen zich gewent.
Veracht, gehaat, gevloekt, wie ziet
hoe diep het vaderland
in 't slijk gezonken is, en niet
met ons van woede brandt!

Welaan! wie Vlaming is en man,
 komt, tot hij los geraak',
meê stooten aan den wagen van
 de heil'ge goede zaak!

 Steeds was er in ons land
 een dijk om 't vreemd' te stuiten,
 een onverbroken band
 om 't Zuid aan 't Noord te sluiten.

 Wij ook, wij zullen fransk,
 noch duitsch, noch engelsch wezen,
 maar blijven, als voordezen,
 voor eeuwig *nederlandsch*.
Wij willen wat is recht en goed,
 wat Artevelde eens vroeg;
en, strijdend tegen storm en vloed,
 wij *willen*, - 't is genoeg.

Welaan! wat geeft het ons hoe 't lot
 het ook al met ons maak'?
Wij schutten tegen haat en spot
 de heil'ge goede zaak!

Op stap!

Op stap, jong volk, op stap, op stap,
de Dood maakt breede schreden;
welaan dan, gaan wij nog zoo rap,
als wij het tot nu deden!
Op stap, in dicht gelid, en doet
de baan van 't lied weêrgalmen; -
een krachtig lied geeft nieuwen moed,
en de echo spelt ons palmen.

Vooruit, op stap, al zijn wij klein
van krachten en getallen,

al is er reeds zoo menigeen
op weg ter neêr gevallen.
Op stap, jong volk, en onvermoeid,
en geen geduld verloren: -
een enkel vlokje sneeuw, dat groeit
al rollend tot een' toren.

Op stap en haastig! - want de Dood
komt sneller op ons hielen;
ziet haar verwoesting aan, hoe groot!
ziet toch haar al-vernielen!
En spoeden we ons uit haar gebied
naar gindsche wijde dreven,
waar zij geen' toegang meer geniet: -
het land van 't eeuwig leven!

Die Dood is alles wat bestaat
in d'aakligsten der tijden:
heet dweepend priester of soldaat,
ellende en schande en lijden; -
en 't land, waar 't eeuwig leven gloort,
het land van heil en vrede,
is 't rijk, alwaar door 't vrije woord
regeert de vrije Rede!

Vooruit! op stap! - O poëzij,
kom gij de trommels roeren,
en zing een krachtig lied er bij
om harten te vervoeren;
en streven we allen als één man,
door duizend hinderpalen,
tot waar geen dwang meer heerschen kan,
geen Dood ons meer kan halen.

III. Studeeren!

Lente en examen.

Lente! Lente! Zonneglansen,
voglenzangen, bloemengeuren,
alle schepsels juichen, dansen...
slechts mijn arem hart blijft treuren.

Blauwe hemel, groenend veld,
reine lucht, en lauwe winden!...
Slechts den winter die *mij* kwelt,
kan de zonne niet ontbinden!

Weemoed overstelpt mijn zinnen.
Alles roept mij toe: naar buiten!
Neen, ik keer terug naar binnen,
mij op mijne kamer sluiten.

Heiligdom der Wetenschappen
en der lange breede geeuwen...
Wat het kost te leeren klappen
voor de weezen en de weëuwen!

Door de straten naar het land
slentren domme Filistijnen.
Schoone Mei! strooit dan uw hand
al uw rozen voor die zwijnen?

En mijn makkers, die weër dorsten,
gaan, van waar men laat naar huis kooft,
waar de vreugd als bier de borst in-,
en als lied de borst weër uitstroomt.

En wat zie 'k? ginds aan den hoek?
Welk een' blik wierp zij naar boven!
'k Moet haar volgen, weten moet 'k
'tgeen ik half reeds durf gelooven....

Neen, terug houdt mij mijn keten:
uitgaan ware tijdverlies!
En 'k blijf aan mijn raam gezeten,
kijk en mor, - en doe toch niets.

Voglen, bloemen, scheppingjeugd,
al wat andren mag verrukken,
'k haat u, Lente, want uw vreugd
zal 't examen doen mislukken.

En gij, boekenhoop, diktaten,
kunst om 't zwarte wit te maken,
'k vloek u, want uw boeien laten
mij de lentevreugd niet smaken!

Tantaal.

Tantaal is een gelukkig man!
als ik zijn lijden stelle
bij mijne hellesmart, dan is
zijn Tartarus geen helle!

Verschrikbre honger, heete dorst
doorknaagt zijne ingewanden,
maar 't koelend water vlugt zijn lip,
en 't voedend ooft zijn handen.

Zóó niet met mij! 't Genot is dáár;
het strekt naar mij zijne armen;
het vlucht niet; 't wil aan zijne borst
mijn hoofd en hart verwarmen..,

Maar 'k moet voor d'alsem dien mij 't recht
van Rome en 't wetboek bieden,
helaas! ik moet, onwillig, *zelf*
de zoete omhelzing vlieden!

Wetenschap.

Wetenschap! licht zonder warmte!
Onverkwikkend! Onverblijdend!
Gloort steeds heller uwe toortse,
in het hoofd werpt gij de koortse,
't harte maakt gij koud en lijdend.
Ach! waarom moet elke stap
dien het brein vooruitholt, op
't harte botsen als een schop,
koude Wetenschap?

O, 'k wil mij gaan koestren aan mildere stralen,
mij baden in de eeuwige bronne
die kracht giet en vreugde over bergen en dalen,
de stralen der godlijke zonne!

Wetenschap! maagd zonder liefde!
Eigenzuchtig, nijdig, grillig!
Die u liefheeft, plaagt en tergt gij:
al zijn levenskrachten vergt gij, -
en uw kussen zijn zoo killig.
Ach! uw ooft is zonder sap,
zonder geur uw bloezem; ach!
stroef en spottend is uw lach,
trotsche Wetenschap!

O, 'k wil mij verkwikken aan betere kussen
waar 'k wellust en laving in vinde,
aan kussen die tevens verbranden en blusschen,
de kussen der zoete beminde!

Wetenschap! o wrange bronne!
Gal en edik saamgebonden!
Reikt de jeugd haar lippen smachtend,
gij, dien eedlen dorst verachtend,
edik giet gij in haar monden.

Drinkt ook een met vollen nap
moedig voort, de teug blijft zuur,
maakt nooit dronken, schenkt geen vuur,
bittre Wetenschap!

O, laat mij aan smaaklijker vochten mij lesschen,
die 't hart en de hersens doen gloeien.
Kom, 't schuimende bier, dat het stroome uit de flesschen!
de paarlende wijn, laat hem vloeien!

Onverwacht bezoek.

'k Zat alleen op mijne kamer,
beide handen steunden 't voorhoofd:
ik studeerde Jus Romanum,
't geeuwen was mij dus geoorloofd.

Voor de vierde maal herkauwde ik:
'servitus in faciendo
non consistit.' Mijn verveling
en mijn wanhoop ging crescendo.

Ik vervloekte 't, en met woede
sloeg ik vijftig, zestig blaân om:
ach! 't was immer, immer 'tzelfde
slaapreukwaasmend Jus Romanum.

Moed toch! wie zich zelve helpt,
biedt de lieve God zijn hulp ja! -
en mijn wanhoop werd vertwijfling...
dat was hier nu Hasses culpa.

Zal dan niemand mij bezoeken?
geeuwde ik. - Slechts door kracht van weêrstand
bleef ik wakker, - toen de meid
opkwam met een' brief uit Neêrland.

Brief uit Holland, zoete redder:
Heil vertwijfelingsbevrijder!
Verre vrienden hebben toch nog
medelijden met den lijder.

Brief uit 't welbeminde Holland:
raad eens of hij willekoom was.
En wat zie ik? 't is geen brief slechts:
't is hij zelf, die beste Thomas!

't Is hij zelf: ziedaar zijn trekken,
't helder oog, de oprechte mond...
Heil! mijn redder uit den doodstrijd!
'k Stierf reeds, en 'k ben weêr gezond!

Na 't examen.

Nunc est bibendum! 'k ben er door,
ik die er dacht te verzinken;
en dan nog wel met glans en gloor!...
wie zou ooit?... Vrienden, zingt in koor:
'Dáár moeten we eens ferm op drinken!'

Professor N.'s tronie glom
van zalig welbehagen.
Getrouw, - al waren zij nog zoo dom, -
heb ik zijn meeningen met gebrom
als orakels voorgedragen.

Ze zaten er allen van verbaasd,
doch X. verblijdde nog 't meest zich:
ik had ook, waar ik kon, met haast
zijn dood-versletenste uien geplaatst;
hij vond ze zelf nog heel geestig.

Maar zooveel kunde is toch een last,
dien men niet lang kan dragen.
Al wat ik in mijn hoofd heb getast,
wil ik er op drie dagen vast
geestdriftig weêr buitenvagen.

En gij, schenk al de glazen vol,
lief kind, en reik me uw lippen:
de schoonheid moet betalen haar' tol
aan al die geleerdheid, die mijn' bol
alreeds begint te ontglippen.

Een reuzenvreugde huppelt in mij...
het hing ook aan een draadje. -
Ik voel mij zoo verlicht en zoo vrij;
maar 't maakt mij toch voornaamlijk blij
voor vader en voor mammatje.

Promotie-gelukwensch.

Proficiat! heil en geluk,
mijn vriend, in uw doctorsleven!
Dat heeft u mijn hart gezeid,
vóór ik het nog had geschreven.

Men zegt dat het, waar gij nu komt,
heel anders gaat met de zaken,
dan wij het zoo wel onder ons,
terwijl wij student zijn, maken.

Men zegt dat de mensch alras
daar ouder wordt en ouder,
de hersens al meer bedaard,
en 't harte kouder en kouder.

Men zegt dat het hoofd algauw
daar grijzer wordt en grijzer,
het bloed in de aderen lauw,
de gedachten wijzer en wijzer.

Doch, moet gij verkoelen uw hart
bij positieve zorgen,
kijk soms naar 't gisteren om,
toen gij niet dacht aan morgen.

En moet gij verdroogen uw' geest
op drooge punten van rechten,
denk steeds aan 't goede recht
waarvoor wij, Vlamingen, vechten.

En hebt gij ook jongens eens
die niet houden van blokken of sparen,
geef geld en vrijheid, mijn vriend,
en denk aan uw jonge jaren.

Hou steeds een hoekje in uw hoofd
voor jeugd en jonge mensen...

Ziedaar wat, bij voorspoed en eer,
ik als 't meeste geluk u kan wenschen.

Proficiat dan! mijn vriend,
en heil in uw doctorsleven!

Dat heeft u mijn hart gezeid,
vóór ik het nog had geschreven.

IV. Donkere dagen.

Johanna.**I**

Zoolang ik u nog maar in 't aanzicht staarde,
en in uw hart geen' blik nog wagen dorst,
dan was ik wel gelukkig als een vorst,
wanneer mijn oog uw helder oog ontwaarde.

Het scheen mij, in uw trekken openbaarde
zich 't zacht gevoel der maagdelijke borst,
doch van een' eedlen mannetrots omschorst, -
en 'k noemde u stil: volschoone, aanbidenswaarde!

Gij waart mij niet genegen toen! Uw blik
kwam nooit den mijnen te gemoet. Doch ik,
ik zag u, zag uw schoonheid; zoude ik klagen?

Wie, die den glans der warme zon geniet,
zich in haar stralen koestren mag, zal vragen
of zij hem gaarn die stralen geeft, of niet?

II.

Er is op eens verandering gekomen,
zoodat geheel uw koelheid was verdreven;
gij hebt mij toegeknipt, mijn hand genomen,
en zelfs een' kus heeft mij uw mond gegeven.

En meer en meer: 'k verzonk in wellustdroomen:
daar heeft uw hand den sluier opgeheven
uws harten, en ik keek, niet zonder schroomen, -
en 'k zag daar 't woord; 'k bemin u,' neêrgeschreven!

En als mijn blik uw aanzicht thans ontmoet,
zie, 'k voel dan mijne vreugde telkens vluchten,
en vol van weemoed zoude ik bijna zuchten,

en meenge twijfel rijst in mijn gemoed,
en 'k vraag, en 't antwoord durf ik niet verstrekken,
of wel uw hart zoo schoon is als uw trekken?

III.

'k Bemin u, ach, gij wist niet dat dit woord
als lava in des jonglings harte vloeit,
dat zijne vlam door ziel en zinnen gloeit
en in het brein als zonneglansen gloort.

Gij wist niet dat, wanneer een man dat hoort,
in zijne horst een nieuwe lente bloeit;
gij zaagt niet in dat woord den eed die boeit,
den band die bindt meer dan de sterkste koord.

Helaas, ik heb het schoone woord geloofd.
Wel moest mijn harte strijden met mijn hoofd; -
mijn hoofd was ongeloovig lijk altijd; -

doch, woest-vertrouwend sprong het hart omhoog,
gezonde rede en wijs verstand vervloog,
en 't harte, 't blinde harte won den strijd...

IV. Later.

En nu, 'k treur niet omdat gij weêr uwe oogen
met koelen hoogmoed aan mijn' blik onttrekt,
omdat de droom van heil, door u verwekt,
op uwen adem weêr is heengevlogen.

En 'k woed ook niet omdat ik werd bedrogen,
omdat ik u tot speeltuig heb verstrekt;
neen, neen, de wolk die mijn gelaat bedekt,
is smart en toorn omdat gij hebt gelogen.

Omdat ook gij, zoo schoon, zoo glansend schoon,
gij, die op aarde in englevormen wandelt,
zoo wuft en valsch als de andre hebt gehandeld;

omdat ook weêr bij u mij lag ten toon
dat rampenvol verbond van 't laagste en 't grootste,
van 't heiligst en het vuigst, van 't eêlste en 't snoodste.

De liefde is louter gevoelen.

De liefde is louter gevoelen,
de liefde koopt men niet:
zie hier een kleine historie,
die waarlijk is geschied.

Er was een beeldschoon meisje
met rozerooden mond
en groote glinsterende oogen
waarin de wellust stond: -
en meer dan een was gekomen
met een bekoorlijke stem;
en zij had zijn stem niet vernomen:
zij luisterde niet naar hem.

Daar kwam een kleine jongling
en zong een' zachten zang: -
haar oor werd niet getroffen
door den liefdevollen klank.
En luider werd zijn zingen,
en hij bood zijn hart en zijn lied: -
zij keek naar hem niet omme,
zij luisterde naar hem niet.

Daar kwam een man van jaren,
een dik en deftig man:
een' zak vol geld liet hij klinken; -
dat klinken deed haar an.
Hij vroeg heur ziel en heur lichaam,
en zij, - zij knikte en loeg; -
hoe kon het ook anders wezen?
zij gaf hem al wat hij vroeg.

Ziedaar die kleine historie,
die duizendmaal is geschied:
de liefde is louter gevoelen,
de liefde koopt men niet.

Avondschemering.

Er is een stonde als het licht en het duister,
de glansende gloed en de kille schaûw,
elkander bestrijden in 't hemelsblauw:
heel 't Oosten is reeds grijs en grauw,
en 't Westen praalt nog in purperen luister. -
Zoo komt er in 's jongelings leven een jaar:
nog is de vreugde niet gansch verdwenen,
nog heeft de liefde niet uitgeschenen, -
maar reeds is twijfel en weemoed daar.

Algauw is de strijd ten einde gestreden:
de nacht blijft meester; het licht vervloog,
als ware 't een schijn die de blikken bedroog.
En spottend ontspringen de starren omhoog,
en 't vluchtige dwaallicht spookt beneden. -
De geest wordt somber; zijn vuur sterft uit;
en door de schaduwen die hem omringen,
daar komen al de oude herinneringen
als door de scheuren eens floersen vooruit.

De starren voeren haar vreugdige dansen:
de dwaallichten spertlen in woesten draf;
elk dwaallicht wijst hier beneên op een graf, -
en het starregeglim steekt treurig af
bij de ondergegane zonneglansen. - -
De erinringen drukken den geest ter neêr
en grijpen weemoedig en knellen het harte...
herinnerde smarte is nog immer smarte,
herinnerde vreugd is geen vreugde meer.

Vriendentrouw.

Waar zijn ze nu? waar zijn ze nu?
Die trouwe vriendschaar,
die mij omringde, vlood ze reeds
bij 't eerste schijngevaar?

De laster heeft een woord gesist,
en allen vlieden heen,
en allen, hoort, herhalen 't woord,
en tegen spreekt geen één.

O wijn, aan u behoort voortaan
geheel mijn hart en hoofd:
gij blijft uw vrienden steeds getrouw,
gij hebt ze steeds geloofd.

Aan mij, o wijn! Een koude wind
is door mijn ziel gegaan,
en al haar vuur dat gloeide en joeg,
is plotsling uitgegaan.

Uw ziel is warm, o wijn, o wijn!
de mijne werd tot ijs:
verwarm mij; geef mij nieuwen gloed,
schenk nieuwe levensspijs!

O koude laster, vuige schand,
gij drukt als lood op mij!
gij volgt mij, waar ik ben en ga,
gij zijt altoos nabij!

Maar neen! *hier* is een warme vriend,
die mij neemt aan zijn hart;
u wacht, hoe machtig gij ook zijt,
en u bespot en tart.

Een warme vriend, een kloeke vent,
die u beraden wacht,
en die u verre vluchten doet,
al hebt gij zulk een macht!

O wijn! o goede warme vriend!
O wijn! mijn toeverlaat!
Wie boog nooit onder lastering?
wie zag zich nooit versmaad?

Wie die niet eens, na eer en lof,
haat, nijd en laster kreeg?
Wie zag nooit, als de laster sprak,
zijn vriendschaar die zweeg?

Gij antwoordt, goede, warme vriend:
‘Slechts hij, mijn vriend, slechts hij
die eenzaam door de wereld gaat
met éénen vriend, - met mij!’

Mijn goede pijp.

Mijn goede pijp, uw blauwe rook
verjoeg zoo menig hatelijk spook,
zoo menige smarte, die mij kwol,
zoo menigen haat, zoo menigen grol,
waar 't harte van zwol.

Uit uwen helderen blauwen rook
die kronkelend opwaart vloog, ontlook
zoo menig heerlijk beeld voor mijn oog
dat mijne gedachten weldadig bewoog
en dreef naar omhoog.

Mijn goede pijp mijn dierbare vriend,
gij hebt mij steeds zoo trouw gediend.
'k Ben somber: vrouw en vriend verried
uw' armen meester... och kom, en bied
mij troost in 't verdriet.

Kom met uw blauwen rook! Verdring
verveling, kommer, herinnering;
en toover voor mijn' moeden geest
een fantazij van vreugd en feest
die laaft en geneest.

Wandel-indruk.

's Morgends in het stille bosch
is het wandlen zoet:
't bloemtje riekt dan nog zoo goed;
't vogellied springt los;

't gras, het nietig kleine gras
heft zich trotsch omhoog,
als een mensch dien smarte boog,
die rampzalig was;

't vliegje ronkt en dartelt blij
in de pure lucht;
't leeuwerikje neemt zijn vlucht
door den aether vrij;

iedre boom staat fier, verguld
door het zonnelicht,
in den dauw die op hem ligt
als in goud gehuld;

an elk blad van elke plant
drinkt de zon een' traan... -

ik, ik zie dat rustig aan,
't pijpken in de hand.

'k Vraag aan bloem, en blad, en gras,
aan den boom die pronkt,
aan de vlieg die stoeiend ronkt,
aan het voglenras:

'Drukt er dan op u geen pijn.
dat gij zijt zoo blij?' -
en zij toonen allen mij
wat hun smarten zijn:

't vogeltje het boerenkind,
 't vliegje 't net der kop,
 't blad de rups, de boom 't klimop
 dat zich om hem windt,

't gras het kwade kruid dat krielt,
 heel rondom vergaârd,
 en de bloem den wespestaart
 die haar scherp ontzielt.

En dan scheen mij ieders lot
 eene bron van weên,
 en de dauw een *waar* geweest
 waar de zon meê spot.

En 'k dacht op mij zelven wat
 en op ons geslacht...
 Niets dan smarten!... - En ik dacht:
 'Waarom *is* al dat??' - -

Toch gaat alles op zijn best
 op dees droevige aard;
 schepsels, eet en drinkt bedaard:
 God zorgt voor de rest;

en valt ook dat restje zwaar,
dat is al maar schijn;
de aarde zou een Eden zijn,
zagen wij eerst klaar;

vraagt het liever aan die 't weet,
aan den optimist:
zoo als hij het zegt, zoo is 't,
ja, hij heeft het beet.

't Was en 't is: 't moest dus zoo zijn;
't blijft ook zoo gewis;
alles roept ons toe: Wat is,
is maar slecht in schijn.

Wenscht gij 't anders, 't helpt toch niet;
't wenschen waar' dus dom;
't helpt niet, ook al weent ge er om,
als een Demokriet.

Doe als bloem, en blad, en gras,
als de boom die pronkt,
als de vlieg die stoeiend ronkt,
als het voglenras:

denk aan niets! en laat het gaan,
zoals 't immer ging... -

En 'k hernam mijn wandeling,
en stak 't pijpken aan.

Een hart te nemen of te laten.

Een hart te nemen of te laten!

Wie wil er van?

Wie wil het minnen en het haten,
't zij vrouw of man?

Wie zal zich 't arme hart erbarmen
dat kwijnend sneeft?

Wie zal het neêrslaan, of 't verwarmen
terwijl 't nog leeft?

Ik vraag geen vreugde, maar verstrooiing;
geen' steun of kruk
alsof mijn ziele reeds geplooid ging
door zwaren druk:

beweging! wie mij dát kan geven,
hij maakt mij sterk;
ik vraag geen wellust, maar slechts leven,
geen' roem, maar werk.

Gerucht en hartstocht, rustloos woelen
heb ik van nood;
dat niets-doen en dat niets-gevoelen
is me als een dood.
Er ware een zalf om mij te heelen:
kom, liefde of haat!
ik vraag een hand die mij wil streelen
of die mij slaat.

En dat is de alledaagsche klachte
die 'k immer klaag.
O, zoo toch iemand mij dat brachte
wat ik zóó vraag:
een *warmen* vriend, of *stouten* vijand,
wie hij ook zij; -
een lief, mij kussend en mij vleijend,
of een harpij!

's Avonds.

Soms nog als de avond is gevallen
en alles in stad reeds stil,
draagt mij mijn voet voor 't huis waar zij woonde,
ofschoon ik het zelf niet wil.

O bloemeken van mijn eenzaam leven,
mijn liefde, mijn lust, mijn vreugd!
Een andre geniet nu uw geuren en kleuren,
en doet zich deugd aan uw jeugd.

Dan bersten de donkere erinringen open
als hagelwolken, op mij;
dan loop ik zoo haastig mogelijk schuilen
in de herberg daar naastbij.

Vrouw, wijn en sigaar.

Drie makkers bij eene tafel zaten,
en waren van alles zoo wat aan 't praten.

‘k Bemin,’ zei de eerste, ‘de lustige Meid;
haar oog spreekt Liefde en Teederheid.’

‘k Aanbid,’ zei de tweede, ‘den Wijn, die lacht;
het glas zegt Vreugde en Gekheid en Kracht.’

‘De Sigaar,’ zei de derde, ‘is wat meest mij behaagt;
haar geurige rook naar den hemel mij draagt.’

En de eerste sprak weêr met klem en druk:
‘Bij de Vrouw alleen is het ware geluk.

En ik laat de Sigaar; zij schijnt mij een spook,
dat zegt als wij lachen: Alles is rook!’

En de tweede hernam en toonde zich boos:
‘De Vrouw was nimmer hetgeen ik verkoos.

Ja, 'k hate de Vrouwe: wel zeem is haar mond,
van haar ziel is toch valsheid en list de grond!...’

En de derde zweeg, en zoo moest het ook zijn,
want wie had durven zeggen: ‘ik haat den Wijn?’

Vertwijfeling.

'k Heb den Oceaan van mijn zielsverlangen
vaak vertrouwensvol kwistig uitgegoten,
en ik vond geen vat om den stroom te vangen,
ziften slechts, waardoor hij is heengevloten.

In mijn open hart kon eenieder lezen,
'k heb ook steeds mijn hart op mijn hand gedragen;
en de wufte vrouw heeft het afgewezen,
en de valsche vriend heeft het stukgeslagen.

En 'k heb niet geweend, want ik ken geen hopen
die in dwaas getraan hare ontgoochling klagen;
maar ik heb mijn bloed kokend voelen loopen,
want ik heb den smaad onverdiend gedragen.

Kom, zeï dan de wijn, 'k zal uw harte dooden,
dooden rusten zacht in des doodkleeds vouwen;
vrees voortaan niet meer d'angel van de snooden...
En *die* goede vriend heeft zijn woord gehoûen.

'k Ben genezen, zie! Dood is in mij 't harte!
Ja, ik ben verminkt, maar 'k ben ongevoelig!
Dood is 't hart in mij, dood is ook de smarte:
hoerrah! dood is 't hart, eens zoo woest, zoo woelig!

Nu, geen liefde meer! losse minnarijen,
andere elken dag, vluchtig maar gesloten!
en geen vriendschap meer! maar slechts kwastpartijen!
en geen vrienden meer! maar slechts dischgenoten!

Daaglijks nieuwe vreugd, andere genuchten; -
en is ook de lach niet meer gul en helder,
't heet gewensch moest vliên, 't zwaar herdenken vluchten
voor dien eedlen vriend, die woont in den kelder!

O! dat hij mij steeds, 't hoofd op hol, vervoere!
'k Drink 't bedwelmend vocht, 'k zuig de zoete vruchten,
en de bittere schil en de zure moere
werp ik zingend weg, vrij van zorg en zuchten.

Zoekt een hand mijn hand, reikt me een mond zijn lippen,
ras den kus geplukt, en geen hand versmeten!
want de stond vliegt heen, 'k laat ze niet ontglippen: - -
maar ook daadlijk weêr mond en hand - vergeten!

V. Onweder.

Mijn meisje.

Mijn meisje is schoon, mijn meisje is goed;
wat zou ik meer verlangen?
Steeds pinkt een lachje in 't ooglijn zoet,
en o! haar donzige wangen!
En o! de tintlende blanke hals!
en o! de gloed van haar mondje!
En vroolijk als een vogellijn,
en trouw gelijk een hondje!

Als zij mij 's avonds binnenlaat,
al bevend lijk een rietje,
schijnt mij 't vuil grepje voor haar deur
een kristallijnen vlietje.

O minder wenscht de bie naar de bloem
dan ik dorst naar haar kussen, -
en 't beste is: nooit wensch ik vergeefs
dat zij mijn dorst zal blusschen.

Mijn meisje is dom en ongeleerd,
doch dát is mij onverschillig;
ze is toch zoo schoon, zoo goed, zoo zoet,
zoo mollig en zoo gewillig.
En zie, zij vraagt maar iets van mij,
die beste en schoonste der meiden,
dat is dat ik haar op Carnaval
naar 't bal der komedie zal leiden.

O meisje schoon, o meisje goe,
ge ontlokt mij jubelzangen.
Uw schoonheid en uw goedheid heeft
mij als een' slaaf gevangen.
Ook blijf ik u trouw, dat zweer ik luid,
ja, 'k zal u beminnen en streelen,
u kussen, en kozen, mijn hartelust!....
totdat het mij zal vervelen.

Vastenavondbal.

't Gekras van de bas geeft een dreunend gerucht,
't trompettergeschetter doordavert de lucht,
de horen laat hooren een toetend geluid:
die mankende klanken beteeknen: vooruit!

Het kwelen der veêlen, 't gelispel der fluit,
't geschrei der schalmei wederhalen 't vooruit!
En 't brommen der trommen, 't geronk der timbaal
bekrachtigt volmachtig 't bewegend signaal.

De dans is begonnen: 't orkest doet zijn best, -
de feestende geesten en zinnen, de rest.
Wat leven! als dreev' hen elektrische kracht,
zoo schuiven ze en stuiven ze in vliegende jacht.

De Zotten! - Pierrotten, die spraakloos daar staan,
Paljassen, volwassen in dwaasheid en waan,
en Jonkers, belonkers van 't minlijk geslacht,
en Ridders, aanbidders der schoonen-bij-nacht;

en schoonen, die toonen wat anders niet past,
de braaien zoo fraai, en het schouderalbast;
en andre verdoken tot meerder gemak
in 't zwarte of in 't rozene dominopak: -

ze rollen als bollen nu allen dooreen,
en tieren en gieren en zwieren wild heen,
en hotsen en botsen en klotsen gepaard,
en joelen en woelen in tuimlende vaart; -

of dansen in kransen bevallig en zoet,
of schrijen in rijen elkaâr te gemoet,
en plooien en glooien als golven der zee,
en springen en zingen geklemd twee aan twee.

Ik ken er daar eene, gelijk aan de nacht;
betoovrend, verovrend, vol pracht en vol macht;
gelijk aan de nacht; ja, zoo zwart is haar kleed,
maar zie haren gang eens, hoe plechtig, hoe breed!

En luister, door 't duister, dien zilveren klank;
lijk als men het malsch filomelengezang
zijn toonen hoort plengen des nachts in 't verschiet,
zoo klinkt achter 't masker haar stem als een lied.

En zie, die twee oogen die stralen in 't hoofd,
door 't masker getemperd, maar geenszins verdoofd;
zij branden verlangend, - gelijk m'in de nacht,
in 't donker, 't geflonker der starren betracht.

Dit wandelend toonbeeld der plechtige nacht,
die eene is de mijne! ze is gansch in mijn macht!
zij danst maar met mij, en zij danst met zoo'n vuur!
't Is hemelsch, maar toch - het vermoeit op den duur...

't Is hemelsch! maar 't mag wel, het kost me ook ter deeg:
mijn boeken verkocht, waar ik weinig voor kreeg,
mijn uurwerk en keten ten pande gesteld:
dus wil ik nu billik genot voor mijn geld.

‘O spreek toch, en breek nog de stilte, mijn kind!
Zeg weder, hoe teder, hoe warm gij mij mint!
Een zuchtje, geruchtje dat niemand hier stoort,
herinnere uw' minnaar aan 't hart dat hem hoort!

Dit feest waar' mijn' geest slechts een ijdel gegons,
zoo niet van uwe armen het mollige dons
zacht leunde op mijn' arrem, en zoo niet uw oog
ontroerend, vervoerend mijn binnenst bewoog;

en zoo 'k niet mocht voelen, van wellust ontsteld,
't verrukkende drukken uws boezems die zwelt;
en zoo niet bij poozen mijn lip op uw' mond
de rozen mocht kozen, zoo frisch, zoo gezond!’

Die woorden, akkoorden van 't warme gemoed,
aanminnig, rechtzinnig vooral, doen haar goed.
Ook geeft zij tot antwoord met hijgende borst:
‘Of ik u beminne! - doch 'k heb zulken dorst.’

‘Perfekt, mijn lief kind! daar verwachtte ik mij aan:
dien dorst zal een fleschken Champagne verslaan.
Kom, laat ons nu rusten en drinken, - totdat
wij vol zijn en dol zijn van 't geestgevend nat!’

.....
.....

De morgenstond naakt, het orkester verdwijnt -
het bal is gedaan, - de politie verschijnt.
Zij helpt de gesneuvelden weder te been,
en, drijvende en wrijvende, jaagt zij ze heen. -

Droefheid en vertroosting.

Hoe, dood! gij zijt dood? sprak de troostlooze Steven;
is 't mogelijk dat gij mij ontvielt?!
Gij dood! gij de zalf, gij de troost van mijn leven,
de dijk die mijn tranen weêrhield!

Zoo is het!... \square $\nu\alpha\gamma$ \square η ... ze is niets dan een lijk meer...
Ik gil mijne droefheid hier uit.
Gij, tranen, vloeit vrij nu: gij hebt, ach! geen' dijk meer,
geen' dijk die in 't stroomen u stuit.

Wat zal er, o Hemel! van mij nu geworden?
- Baas, geef mij algauw nog een pint. -
De Rede zegt dat 'k mij met kracht moet omgorden,
en zie, 'k ween bijna lijk een kind.

De ontelbare wonden mijns harten genas ze;
zij was het genezen nooit moè; -
en was er een scheur in mijn broek of mijn' jasse,
zij naaide 't zoo vriendelijk toe.

O nimmer, mijn geest, nimmer zult gij vergeten
hoe vurig zij mij heeft bemind!
De helft mijner ziel is van de andre gereten...
't is ijselijk!... - Baas, nog een pint. -

Daar zweeg voor een stonde de troostlooze Steven.
en vroeg nog een pint aan den waard,
en: Bah! sprak hij na nog zoo'n pint zes of zeven,
er zijn er nog andere op aard!

Heldenworsteling.

Ach! een kamp van elken stond
is ons daaglijksch leven;
't leger, dat gistren de vijand zond,
is gansch op 't slagveld gebleven;
maar zie! daar rijst een ander uit den grond,
zóó sterk dat men er zou voor beven.

Beven! - Neen toch: wij beven niet.
Om 't getal zullen we ons niet storen.

Geen levende Franschman op 't Vlaamsch gebied!
dat hebben wij gezworen.
Één tegen tien! dat 's goed: deze dag, dan, ziet
een' nieuwen slag der Gulden Sporen.

De volle flesschen zijn 't Fransche heer,
en wij de Vlaamsche leeuwen.
Schild en vriend! slaat dood! terwijl we als weleer
'wat walsch is valsch is' schreeuwen.
Wij voelen in ons lijven waarlijk weêr
zoo iets van 't bloed der heldeneeuwen.

Iedere teug verhoogt onzen moed:
de worstling wordt razernije.
Hoe klopt ons 't hart! hoe gudst het bloed!
en alles buigt voor ons heerschappije!
En 't hoofd verheft zich in stralenden gloed
op de ontstuimige vleuglen der fantazije.

Gelijk we den vijand slaan die daar staat
op tafel voor onze oogen,
zoo is onze geest, die in wolken baadt,
alreeds door tijden en ruimten gevlogen
tot delging van andre, die, vroeg en laat,
Vlaandren te dikwijls in 't aanzicht sopen.

En wat we dan doen, wordt luid verkond -
een roemrijke bladzijde in de historie -
door Roeland, den bronzen vogel, wiens mond
we een ronkend lied van glorie
met volle longen hooren brommen in 't rond; -
want 't is in Vlaandren victorie!

Vaderlandsche roes.**I.**

Ons hoofd is als een krater, van lava overkokend,
ons wil gelijk een bliksem, door 's hemels ruimten spokend;
de strijdlust veroneindigt ons krachten, die hij zweept
en jublend in triomftocht door de eeuwen medesleept.

Door 't grauw verleden henen, de grijze toekomst binnen,
zoo hollen wij, al vechtend, met duizelende zinnen:
en Plicht heet onze veldheer in 't eeuwenlang gevecht
voor volksbestaan en volksheil, voor vrijheid en voor recht.

Hier stormen wij met Robrecht Richildes hoop in duigen
 en doen den Waalschen hoogmoed in 't stof terneder buigen;⁽¹⁾
 en Willem van Normandië, die wuft- aan valscheid paart,
 voelt ook terstond de zwaarte van 't vrijheidwrekend zwaard.⁽²⁾

En als de heil'ge Kerke ter hulp komt der bedwingeren
 door op ons stoute hoofden haar bliksemtjes te slingeren,⁽³⁾
 en meent daarmede ons zielen, onze armen lam te slaan,
 dan schokken we eens de schoudren en volgen onze baan.

II.

Maar hoort! Wat Walsch is valsch is! Heil, heerlijkste aller nachten!
 als wij in Brugges muren de landsverdruckers slachten;
 en, heerlijkste aller dagen! als Frankrijks riddermacht
 in 't slijk van Kortrijks beemden verdelgd wordt en versmacht.⁽⁴⁾

Weldra rukt list en martling ons 't zwaard weêr uit de scheede,
 en weêr strijdt met den vijand de heil'ge Kerke mede;

- (1) Slag van Kassel, 1071.
- (2) 1128.
- (3) 1128, zie Kervyn, I, blz. 427.
- (4) 1302.

doch met haar bliksems drijven we aan Pijckes zij den spot:⁽¹⁾
 wij weten dat ons streven wordt goedgekeurd door God!

Door God, die in het harte der volken heeft gedreven
 den drang van 't recht en de eere, den drift om vrij te leven;
 en vallen we ook te Kassel met Zanneken verplet,⁽²⁾
 het vaderland roept wrake, - tot Artevelde 't redt!

De vijanden van Vlaandren, ze steunen weêr elkander:
 de een naakt weêr met den banvloek, met ridderbenden de ander:
 de vreemde dwinglandije, de pauselijke macht...
 maar gene wordt verdreven, en deze wordt veracht!⁽³⁾

Zoo hollen wij, al vechtend, met duizelende zinnen,
 door 't grauw verleden henen, de grijze toekomst binnen:

- (1) 1325. 'Desquelles fulminations néanmoins lesdicts de Bruges & leurs adhérents monstrent faire bien peu de compte, poursuyvoyent toujours,' enz. D'Oudegherst, II, p. 400.
 'Jacques Pyc excita ses compagnons à se moquer ouvertement de l'excommunication et de ceux qui l'avaient publiée. Il ne mit plus les pieds dans l'église, et poursuivit les pasteurs comme *léliards*... Les populaires l'adoraient après sa mort comme un saint.' Lenz. Arch, Hist., I, p. 523.
- (2) 1328.
- (3) 'Dont néanmoins ceux de Flandre fisrent bien peu d'estime.' D'Oudegherst, II, p. 434.

de strijdlust veroneindigt ons krachten, die hij zweept,
 en jublend in triomftocht door de eeuwen medesleept.

III.

Wij staan te Roosebeke⁽¹⁾ en hooren, opgewonden,
 't bevel door Artevelde, den tweede, rondgezonden:
 'Den vreemden geen genade! het vaderland eischt bloed!
 gij spaart alleen den koning, hij weet niet wat hij doet.

Wij voeren hem naar Gent meê, om hem ons taal te leeren!
 Doch 't lot bedriegt zijn hope: de vreemden triomfeeren,
 en 't land bezwijkt... maar 't rijst weêr, door Ackerman geleid,
 en stelt als overwinnaar een einde aan 't bloedig pleit.⁽²⁾

En wordt de vlam te Gaver verdoofd,⁽³⁾ toch blijft zij blaken.
 En siddrend hoort Maria ons plotseling ontwaken,
 als onze stemme weder zich rondt tot een gebod
 en 't hoofd van haar ministers doet rollen op 't schavot.⁽⁴⁾

- (1) 1382.
- (2) 1385.
- (3) 1452.
- (4) 1477.

IV.

Weêr nadren donkre dagen; een zoon van Gent, de wreede
 en koele keizer Karel, vertrap't zijn vaderstede.⁽¹⁾
 Maar daadlijk weêr hervatten wij 't eeuwenoud gevecht
 voor volksbestaan en volksheil, voor vrijheid en voor recht.

De vijanden van Vlaandren, ze steunen weêr elkander;
 de vreemding-rechtsverkrachter is tevens ketterbrander;
 de vrijheid hijgt geketend, 't geweten kermt versmacht,
 en bloedige trofeën getuigen 's vijands macht.

Doch, hoe ze ook moorden, branden, de vijanden van Vlaandren,
 de bijl der trouwe Geuzen slaat al hun macht aan spaandren,
 totdat de Waalsche meineed⁽²⁾ ons klinkt aan 't vreemd geboeft',
 en 't priesterlijke mondsloot op onze zielen schroeft.

Zoo hollen wij, al vechtend, met duizelende zinnen,
 door 't grauwe verleden henen, de grijze toekomst binnen,
 en strooien, op ons bane, des lands geschiednisrol
 met glinsterende daden en grootsche rampen vol!

(1) 1540.

(2) Verbond van Atrecht, 1579. 'Une semblable *trahison*.' Zie N. Considérant, *Révolution du XVIe siècle*, p. 218.

V.

Op eens, wat wildernisse spreidt voor den blik zich open,
 bezaaid met dorre beendren rond puin- en vuilnishoopen!
 O God! is dit ons Vlaandren? O God! heeft dan uw hand
 zich afgewend voor eeuwig van 't Vlaamsche vaderland?

Wie is 't, die de eerezuilen, door ons gebouwd, vernielde!
 Wie, die dat volk, zoo krachtig van geest en ziel, ontzielde
 Wie, die 't gedooide lichaam afknaagde tot op 't been?
 Noemt ons dien beul, en noemt ons die nijdige hyeen!

En hoort! de diepten slaken een stemme: 'Dat bestonden
 de vijanden van Vlaandren in 't oud verbond verbonden:
 de vreemdeling, de leeljaart voor eigen glorie doof,
 en 't zielverstompd dweepen, en 't vretend bijgeloof.'

Zelfs Waterloo slaakt vruchtloos de banden en de schanden:
 de vijanden van Vlaandren slaan weêr ineen de handen;
 en achttien honderd dertig, gestookt door paap en Waal,
 spreekt grijnzend d'eeuw'gen doodsvloek op ons en onze taal!

VI.

Doch neen!... - Verdorde beendren, groeit weêr aaneen tot mannen!
 Dat pees en spier zich weder om uwe knoken spannen!
 en 't vleesch zich om u ronde! En gij, o Geest van God,
 blaas gij in deze dooden, en: *Leeft!* zij uw gebod!

Zoo roepen we, als de Ziener⁽¹⁾ tot Israël voorhenen.
 En, wonder! ziet ze rijzen, - tot mannen zich hereenen, -
 een levend volk weêr worden in al zijn jeugdgenot,
 en in wiens binnenst vonkelt de heil'ge geest van God!

Van God die in het harte der volkren heeft gedreven
 den drang van 't recht en de eere, den drift om vrij te leven;
 van God, die, sluwen volksmoord of ruw geweld tot straf,
 den toorn der vrije Rede, - desnoods het ijzer - gaf!

VII.

Ons hoofd gloeit als een krater, van lava overkokend:
 ons wil is als een bliksem, door 's hemels ruimten spokend:

(1) Ezechiël, XXXVII.

de Plicht is onze veldheer, waar recht en roem ons sleept;
de strijdlust veroneindigt ons krachten, die hij zweept.

Een storm doorwoelt ons harten, van koene daden zwanger;
ons vuisten die zich ballen, zijn machteloos niet langer;
wij zijn nog steeds dezelfde, steeds Clauwaart en steeds Geus;
wij volgen 'tzelfde vaandel, wij voeren de eigne leus!

Nog steeds vereert de haat ons der duisternisaanbidders, -
de grimm'ge nijd der vreemden, der leeljaarts en der ridders; -
nog steeds zijn wij den bliksem van Romes priesters waard, -
den spot van elken vuige die zelve zich ontaardt!

Ze gieten duisternissen en broeden bastaardije:
hun waan bespeurt geen grens meer aan hunne heerschappije...
Komt! woedend nu hernomen het eeuwenoud gevecht
voor volksbestaan en volksheil, voor vrijheid en voor recht!

VIII.

Wij zwaaien in de hoogte de fakkel der beschaving.
Vooruitgang is ons vaandel, ons leuze zielsontslaving;
en bij het plechtig dagen van 't glorend Redelicht,
ziet gij hoe 't nachtgebroedsel vliedt, en voor eeuwig zwicht!

Uit onze stadhuiszalen verjagen wij de bende,
 die, zich de handen wrijvend, reeds uitroept: 'Vlaandrens ende!'

Uit leeraarstoel en rechtbank, - die recht en rede slaan...

Ons vlag is onze tale, ons leuze is zélfbestaan!

Wij vagen uit de Kamers hen allen die ons haten:
 de dompers, taalverachters, en geldaristokraten,
 die daar 't vlaamsch volk verbeelden... - verbeelden! spotgedacht!
 ja, als een troep gelubden het mannelijk geslacht!

De schuldige ministers, de stoute lijk de laffe,
 treft, zooals Hugonet eens, de langverdaagde straffe.
 Den koning... Artevelde heeft ons gezegd: 'Gij moet
 den koning sparen, hem slechts! - hij weet niet wat hij doet.'

Hem voeren wij naar Gent meê om hem ons taal te leeren... -
 Waarachtig! ja, zoo gaat het als 't nat ons 't hoofd doet keeren
 tot eenen laaien krater waar lava overkookt,
 den wil tot eenen bliksem die door de ruimten spookt;

en zoo drijft ons de strijdlust, met duizelende zinnen,
 door 't grauw verleden henen de grijze toekomst binnen;
 en Vlaanderen verheft zich aan 't hoofd der volkrenrij
 weêr Vlaamsch en Geus voor eeuwig, voor eeuwig groot en vrij!

Oorlogsleeningen.

Zoo gaat het! En 't wordt luid verkond -
een roemrijke bladzijde in de historie! -
door Roeland, den bronzen vogel, wiens mond
we een ronkend lied van glorie
met volle longen hooren brommen in 't rond; -
want 't is in Vlaandren victorie!

Doch oorlog voeren kost veel geld,
en zoo we ook roem behalen,

hoe meerder de roem, des te meer ook zwelt
de reekning: dat kan niet falen.
Gelukkig wie 't zoo wel als Frankrijk stelt,
steeds rijk genoeg om zijn' roem te betalen!

Ons gaat het, lacy! niet zoo goed:
veel moed ja, maar weinig duiten!
Wij staken dus den krijg... - Maar hoe dan? Moet
hun hoongelach ons in de ooren tuiten?
Neen, nooit: we zullen liever weêr met spoed
eene onereuze leening sluiten.

Nachtelijke vervolging.

Wie wandelt en wankelt zoo laat
alleen door de donkere straat?
Ach! onder den last dien hij torscht,
hangt moedloos zijn hoofd op zijn borst.

Zijn stap is onzeker, gejaagd:
hij vlucht iets dat vreeslijk hem plaagt...
Doch wat? Gij kijkt rond, en gij ziet
zijn talrijke vijanden niet.

Een leger daemonen bestoekt
onzichtbaar den weerlooze, en spookt
zijn oor vol geronk en vol schrik,
vol scheemring en afschuw zijn' blik.

Zij juichen, de lafaards! De held,
die steeds hun de wet heeft gesteld,
is thans hun gevangene! O schand,
hij werd door 't getal overmand.

Zij sleuren zijn zwakheid, o schand,
van d'eenen naar d'anderen kant,
en slaan hem met spottend geluid
vooruit en dan weër achteruit.

En 't loeit en het grijnst en het gonst,
en 't stoot en het stormt en het bonst;
heel 't leger heeft slechts ééne stem:
wraak! wraak! geen genade voor hem!

Reveille en taptoe dreunt verwoed:
de *trommelaars*, klein maar vol gloed,
de borrels des morgens zijn daar,
de borrels des avonds zijn daar.

Hier woelt, bruin van kleeding, en rond
van lijf, en het schuim op den mond,
het *voetvolk* der pinten: o wee,
min dicht zijn de golven der zee.

Genie dan zijn dranken, die traag
doormijnen gezondheid en maag;
geschut, dat zijn zij, die met spoed
bres schieten in 't brein of in 't bloed.

Dan, *ruiters* in wilden galop,
de flesschen: versierd in hun kop
met schakos in 't geel en in 't rood,
of helmen van glinterend - lood.

De ruiters beslissen den slag.
Heel 't leger berst uit in een lach.
De lafaards! zij hebben, o schand,
den held door 't getal overmand.

Zijne oogen verwildren, zijn voet
hinkt waggelend, koud wordt zijn bloed;
hij lost nog âmechtig een' vloek,
en rolt als een lijk in een' hoek.

VI. Inkeer.

Voor- en keerzijde.

Voorzijde.

Wie niet bemint wijn, wijf en gezang,
die blijft een dwaas zijn leven lang.

Die spreuk heeft vader Luther gezegd -
dezelfde die 't pausdom *schier* heeft geslecht.

Sindsdien bestaan de Protestanten
die de ware kerke tegenkanten;

die ziende blinden en hoorende dooven,
die aan God, maar niet aan den paus gelooven!

Ook zullen zij eeuwig branden als kolen:
zij leeren het anders, maar zij dolen.

Doch, voordat Luther was ketter geworden,
was hij monik van een heilig orden;

en de spreuk hierboven is niet protestantsch,
maar van 't eerste deel van 't leven des mans.

Wijn en wijf! men riekt in die spreuk
een' orthodoxen monikenreuk.

Daarom ook scheen ze mij steeds zoo goed,
en vereerde ik ze diep in mijn gemoed.

En met woord en daad trachtte ik ze te volgen,
al heeft het mijn' vader soms verbolgen;

al voelde ik mij zelf, ja! wel eens bedroefd
om rimpels te vroeg in 't gelaat gegroefd.

Ik kon toch niet voor heel mijn leven
mij aan de domheid overgeven...

Keerzijde.

Doch, wie bemint wijn, wijf en gezang,
die blijft *student* zijn leven lang.

Zoo dacht ik op een' droeven morgen;
en 'k hield in beide handen verborgen

mijn hoofd dat zoo vol was van liefde en zang
en van den verkwikkenden nektardrank,

dat ('k schat dier dingen gewicht niet te hoog)
het wel driemaal meer dan *in norma* woog.

En 'k dacht: wat is nu toch best op 't end,
advokaat en dwaas zijn, of eeuwig student?

Ik hield mij bij de eerste wijze van zien
en viel aan 't blokken een' dag of tien.

Ach! 'k voelde mij in domheid verzinken
en smachtte naar kussen en zingen en drinken.

Maar 'halt!' sprak 't examen, 'gij zijt mijn slaaf:
een tijd voor alles! gedraag u nu braaf.

Voortaan moet zij platonisch blijven,
uw liefde voor wijn, gezang en wijven...'

En, lijk voor Belsazars oog voorheen
het *mane-thekel-phares* verscheen,

zoo spookte mij immer voor het brein
't bedreigend, tergend wreed refrein:

'dat wie bemint wijn, wijf en gezang,
die blijft student zijn leven lang...'

Veteraansweemoed.

Neen, ze is nog niet voorbij, mijn jeugd!
Maar 'k voel mij daaglijks droever, moeder...
Aan d' avonddisch der gekke vreugd
ontbreekt alreeds zoo meen'ge broeder!
Wat werden zij? - Verstrooid, verspreid,
maar in ons harten onvervangen,
schoon de open plaats ook in de rangen
niet lang de jonger makkers heeft verbeid.

De een, die hier luid den vrijheidzang
uit 't vol gemoed liet overstroomen,
verkocht reeds aan het laag belang
zijne overtuiging en zijn droomen.

Een ander, die in 't kloek verstand,
de grootste ontwerpen moedig smeedde,
zag door der onmacht arm alreede
den zwaren domper op zijn toorts geplant.

En andren stierven... God! zoo jong!
Wij droegen 't lijk op onze schouders,
en zagen, hoe 't in de aarde zonk,
waar nog geen plaats was voor hunne ouders!

En toch, wellicht verdient ze dank,
de dood, die ze aan 't gevaar ontvoerde,...
wellicht dat ook op hen reeds loerde
de tergende onmacht, of het laf belang.

O God! 't is nu slechts dat ik voel
hoe vurig wij elkaâr beminden.

'k Aanzag ze als makkers in 't gewoel;
zij waren meer: zij waren vrinden.

En 'k mis hun woord, hunn' blik, de hand
die in de hand eens trouwen gloeide;
dat alles, ach! dat me aan hen boeide
met sterken, ongevoelden vriendschapsband.

Wij waren elken dag bijeen;
en zalig vloten dan de stonden;
daar rolde luim en errenst heen,
het hart sprak uit de gulle monden.

En, als de wolken warmen rook
die uit ons lange pijpen kwamen,
zoo smolten ook ons zielen samen,
ook alle warm, en opwaartstrevende ook!

Ik voelde 't toen niet! 'k Dankte 't lot
slechts om het lied, en om de dranken!

Maar dát was, ja! het echt genot
dat ons doortintelde met spranken.

Dát was de troost in 't loom verdriet;
dát was de geestdrift in de vreugde!

Ach! alwat toen zoo zeer verheugde,
smaakt wrang, nu ik het zonder hen geniet.

Ontmoeting.

Een vreemd gevoel... mijne oogen stralen
verlangend op haar oog gericht;
in 't harte zingen nachtegalen,
in 't hoofd ontspringt een helder licht.

De dag spelt vreugden en gelukken!
Reeds brandt mijn mond om op haar' mond
den kus der liefde neêr te drukken.
Helaas! daar slaat de scheidensstond.

Geen treuren helpt: zij zal vertrekken;
wat zeg ik haar tot afscheid thans?
'Tot weêrziens'? - dat is 't woord der gekken;
'Vaarwel!' is 't woord eens wijzen mans.

Dageraad.**1.**

Als ik haar zag, dan wist ik niet
wat in mijn hart gebeurde:
het was me alsof een somber floers
in eens aan stukken scheurde.

Een zwarte starrenlooze nacht
verduisterde mijn leven;
haar glimlach, heldre dageraad,
had hem eensklaps verdreven;
en als een zee, begon mijn ziel
te golven en te zieden;
'k ontsnapte als uit een' winter, dien
haar blik deed henenvlieden.

En 't was of mijn verjongd gemoed
 ontwaakte in zaal'ge kringen;
 en in 't ontwaakt gemoed begon
 een zoet gepeins te zingen,
 gelijk in 't loover in de lent,
 als al de bloemen bloeien,
 een vroolijk nestje aan 't Morgenrood
 zijn juichend lied laat vloeien.

Als ik haar zag, dan wist ik niet
 wat in mijn hart gebeurde:
 't was of een dageraad in eens
 de duisternissen scheurde.

2.

Wanneer zij mij bekeek, dan wist
 ik niet wat ik gevoelde,
 het was alsof een huivering
 door gansch mijn wezen woelde.

Mijn vol gemoed, waar 't blij gezang
 alreeds zijn juichtoon plengde,
 verstomde, en smolt in mijmring, waar
 zich vrees en eerbied mengde.

Hoe mij die blik, zoo plechtig kalm,
elektrisch door elk lid ging!
Het lied der blijdschap zweeg, en 'k zonk
in goddelijke aanbidding.

En in het hart, dat bevend sloeg
en van vervoering trilde,
ontlook een stem, die stil en vroom
een hymne staamren wilde, -
gelijk de zwervende Arabier,
als 't licht de kim doet gloeien,
voor 't Morgenrood in 't zand zich buigt,
en 't stil gebed laat vloeien.

Wanneer zij mij bekeek, dan wist
ik niet wat ik gevoelde,
het was alsof een huivering
door gansch mijn wezen woelde.

Verlangen.

En sedert is 't een bestendig gekwel:
o! dat de erinring snel verloope!
Wel heeft de mond gezegd 'Vaarwel',
'tot weêrziens' droomt de hope.

Haar beeld zweeft immer mij voor den geest,
en 't harte wordt mij week van verlangen:
zoo fier is haar blik, en zoo slank is haar leest,
zoo blozende frisch zijn haar wangen!

Aan haar woû ik wijden al wat ik bezit, -
maar ach! dat is in waarheid niet vele! -
't gevoel dat mijn jonge borst verhit,
en 't liedeken dat ik kwele.

Wel heeft de mond 'vaarwel' gezeid,
de hope blijft van weêrzien droomen...
Och! ware zij nooit in heerlijkheid
mijne oogen voorbijgekomen!

Hulpeloos.

Er zegt mij iets: 'Zij mint u nooit,
't is weêr een vruchtloos hopen!
Komaan! dien liefdedroom verstrooid!
die liefdevlam - verzopen!

Zij mint u nooit! zucht daarom niet:
de zaak is klaar en zeker,
maar dompel lustig uw verdriet
als voortijds in den beker.'

Ik grijp dus 't glas op nieuw, en 'k vind
't vergeten op den bodem:
zoo vaak ik u, o wijn, mijn vrind!
dien troost verzocht, gij boodt hem...

Maar neen: waar mag uw macht nu zijn,
die alles kon verlammen?
Is 't een verraad? gij zelf, o wijn,
gij stookt de onzaal'ge vlammen!

In plaats dat gij dien droom verjaagt,
dat beeld, dat mij veroverd, -
dat beeld, hoe komt het toch, ik vraag 't,
dat gij 't nog schooner tooverd?

Ach! zijn vermogen heeft, als mij,
ook u dan overwonnen!
Ook gij zijt nu zijn slaaf, ook gij!
Helaas, wat nu begonnen?

Aanbidding.

In zangen wil ik haar vereeren;
die schik ik als een krans te gaâr;
dien krans leg ik dan voor haar voeten
en knielend spreek ik dan tot haar:

Gij, die der menschen stem een engel,
die de engelschaar haar zuster noemt,
wier zegevierend alvermogen
door alle monden wordt geroemd;

Gij, wier bevallighedenkronne
als een gezegende aster lonkt;
wier helder vuur der glansende ooggen
verlicht, verwarmt, verheft, verjongt;

Ontvang dit oogstje van gezangen
dat in een needrig brein ontloek:
de vlamme, die gij hebt ontstoken,
biedt u de schatting van haar' rook!

Hij klimm' tot U, gelijk de wierook
dien op 't altaar de priester brandt,
en die tot aan de Godheid opklimt,
als heil'ge, geurige offerand!

De boom en de zon.

De Boom is op de Zon verliefd;
er is maar iets, ach! dat hem grieft:
 zoo hemelsch hoog is de Zon!
Hij klaagt en ruischt en zingt en zucht,
en steekt zijne armen in de lucht,
 of hij ze grijpen kon.

En vol van moed en groeiend steeds,
wast hij in kracht, en hoopt alreeds
 dat hij tot haar eens koom'; -
op 't einde zinkt hij neêr vermoeid:
hij heeft nu zoo lang, zoo lang gegroeid,
 toch bleef zijn wensch een droom!...

Ik ben de Boom, de Zon is zij;
haar aanblik warmt en koestert mij,
'k denk dat ook zij mij ziet.
En in mijn brein, daar zingt het al,
als in de kruin des Booms 't geschal
van 't smachtende vogellied.

En 'k hef mij van mijn zand met kracht,
en streef naar roem, en smEEK om macht.
dat ik haar waardig word'.
Vergeefs! de Zon blijft hoog en veer...
De Boom groeit vruchtloos in grootheid en eer:
het leven is te kort.

Verstandig besluit.

Mijn ziel ontwaakte, en wreef haar slaaprige oogen,
en bleef verwonderd stil,
en voelde zich weêr jong en opgetogen,
en vormde een' kloeken wil.

Zij, wier vermogens langzaam gansch verdorden,
zij zag - - een levensdoel!
Ik was, helaas! één zinlijkheid geworden,
'k word weder één gevoel.

Dat doel, - ja, 'k grijp nu al mijn kracht te zamen, -
ik wil en 'k zal er heen! - -
En, óm dat doel, het vijfde en laatste examen
nu spoedig doorgestreên!

't Examen eerst, ofschoon 't mij doet ontstellen,
en dan met kloeken moed
naar 't levensdoel!... Wie kan het ook voorspellen?
Het lukt misschien nog goed?

En lukt het slecht, wat meer in de natuur is,
één' troost toch heb ik dan:
dat ik als *doctor utriusque juris*
mij eindelijk stellen kan.

Nazang.

AAN K.V., IN ANTWOORD OP ZIJNEN BERIJMDEN GELUKWENSCH.

Wanneer uw bode met uwen wensch
bij mij is aangekomen,
daar heeft mijn Pegasus met vreugd
zijn vluggen rid vernomen.

Het arme beest, reeds lang op stal,
begon te stampen en steigeren.
Hij wilde eens uit, hij moest eens uit:
'k kon hem dat genoeg niet weigeren.

Vriend Karel, ik wenschte met u vooruit
de toekomst binnen te rijden:
maar vruchtlooze moeite, mijn paard is maar
te huis in vervlogene tijden.

Terug dan naar de banken nog eens,
zoo menige erinringen wenken...
Hoe zoet, en helaas! hoe treurig ook
de erinringen te overdenken!

'k Heb al de vreugden en al 't gejoel
van 't studentenleven genoten;
en ach, ik heb mij soms vermaakt,
maar 'k heb mij meest verdrotten.

Het lied weêrklonk uit ons kelen luid
tot wij waren heesch gezongen,
wij klopten op de tafels daarbij,
dat de glazen omhoog sprongen.

Laat bleven wij uit en gingen naar bed
soms lachend en weltevreden.
Laat stonden we op: hoe vaak heeft ons hoofd
voor 't geluk van gistren geleden!

Wij maakten schulden, helaas, die wij
zeer moeilijk konden betalen;
en 't was dan nog met geld, dat wij weêr
bij anderen moesten halen.

Ook eedler genoegens hadden wij:
heil u, o Vlaamschgezindheid!
mijn liefste warmste jongelingsdroom!
de heilige waan mijner kindschheid!

Voor taal en volk! het zal wel gaan!
wie zou ons wederstreven?
Zoo sprak wel meer dan één, die laf
de vaan reeds heeft begeven...

Maar zie, na vier examens, daar kwam
het vijfde en laatste examen,
en werd ik eindelijk gepromoveerd
tot doctor der rechten. Amen!

Alzoo heeft alles zijnen tijd!
Vriend Karel, een ander leven
moet nu beginnen: hoe zal het zijn?
Wie kan het antwoord geven?

Ik niet; ik hoor alleen eene stem,
die wedergalmt op de uwe:
t zij mij de voorspoed tegenlach'
of de onspoed tegengruwe,

hoe 't ga, waar 't slechts te strijden geldt
voor vaderland en vrijheid,
voor Vlaandrens heil, voor Neêrlands eer,
dáár vindt ge mij in de nabijheid!

Steeds kloppe mij voor waarheid en recht
krachtig het bloed in de aderen!
Steeds gloeie mijn haat voor priesterdwang,
voor valschaards en voor verraderen!

Eén' meester wil ik dienen: den Plicht!...
En mocht in 't glibberig leven
mijn voet eens wankelen, zij mij dan
der vriendschap steun gegeven!

**De arte amandi.
Twee gesprekken.**

Eerste gesprek.**Oud-student, jong-student.****OUD-STUDENT.**

Gij zijt naïef, mijn jongen! te naïef,
bespottelijk naïef! Gij staat verwonderd
dat andren lieven hebben en gij niet,
gij die nogtans de meisjes zoo bemint,
en, ver van haar, zelfs zoete versjes maakt
waarin gij gloeiend haar uw liefde ontvouwt.
Maar hebt gij u wel zelf eens ondervraagd?
of denkt gij dat een man die in de vrouw

een heiligdom der heiligdommen ziet,
 dat slechts, al biddend, mag genaderd worden, -
 een man die over plichten en geweten
 zoo'n scrupuleuse dwaze meening voedt,
 denkt gij dat zulk een man geluk kan hebben?
 Men moet de wereld nemen zooals ze is:
 ge spreekt een woord, waarop een antwoord komt:
 wilt gij het woord niet spreken, dan, natuurlijk,
 zal nooit een vriendlijk jawoord u verblijden.
 Is 't meisje moeilijk soms, - 't gebeurt wel eens! -
 dan moet ge groote middelen gebruiken
 en stout het huwelijk beloven.

JONG-STUDENT.

Nooit!
 Gij zijt een slechte vent; gij hebt geen hart;
 uw taal verschrikt mij; 'k voel, als ik u hoor,
 een mengeling van walg en van bewondring;
 gij handelt slecht, en snoeft u slechter nog.
 Gij schaamt u niet het heiligste ter wereld,
 't vertrouwen, de onschuld, de eere van een vrouw
 door list en logen af te troggelen!
 Ik weet niet hoe 't mij gaat sinds ik student ben;
 het is als een tooneelspel dat ik bijwoon:

de vuile liederen zijn de ouverture
van 't stuk; en onder 't blij gejuich der andren
zie 'k iedren speler, trotsch, gerust, te vreden,
oneedle daden doen, en luid verkonden!
O! 't walgt mij. En nogtans, - uw uitzicht is
in strijd met wat gij doet; gij ziet er uit
zoo glansend van genoeg en zoo grootsch
in de onbeschaamdheid waar gij u meê tooit,
gij blijkt in uwe slechtheid zoo gelukkig,
dat ik, onwillens, zelf bijna verlang
in 't stuk een rol te spelen.

OUD-STUDENT.

En dat zult ge!
Maar hoor. Gij zegt dat gij niet huichlen kunt,
dat gij nooit tot een vrouw die gij niet liefhebt
zoudt kunnen liegen dat gij haar bemint;
maar och! dat is geen logen; 't is een woord,
van zuivere conventie, en gij zult
het leeren bezigen...

JONG-STUDENT.

Gij lastert mij...

OUD-STUDENT.

Gij zegt dat gij geen huwelijk zoudt kunnen beloven aan een vrouw; aftroglarij van 't heiligste ter wereld, van 't vertrouwen, de eer, de onschuld eener maagd, et cetera, zoo noemt gij dat; en zegt dat zulk bestaan u tegen hart en hoofd stoot...

JONG-STUDENT.

Ja, dat zeg ik.

OUD-STUDENT.

Maar nogmaals, man, daar zit geen logen in; 't is niets, niets meer dan een banale pleegvorm, waar enkle nog aan houden, om in de oogen des minnaars, in hare eigene oogen zelfs, den misstap, dien zij *graag* doen, te verschoonen.

JONG-STUDENT.

Van vrouwen als gij daar beschrijft, wensch ik in vollen ernst steeds ver te blijven.

OUD-STUDENT.

Best!

maar dan zult ge er voor u naar allen schijn
opzetlijk laten bakken; want ik ken
geene andre. - En onder haar, geloof mij vrij,
mijn jongen, spreken al die engelen
zoo lichtjes van de zaak als wij; ja, vinden
niet min te lachen om degene die
geen' minnaar heeft, dan wij om jonge sukkels
als gij, die mij bekent geen lief te hebben.

JONG-STUDENT.

't Is haatlijk wat gij zegt.

OUD-STUDENT.

Het is de wereld!

Men moet in waarheid niet beminnen: - dát
doen ook alleen de dichters - in hun verzen; -
men hoeft het maar op zoekren toon te zeggen.
En niemand wordt er aan bedrogen. Ja,
't gebeurt wel soms dat 't meisje ons bemint
met meer dan daaglijksch minnevuur. Maar toch,
zij *weet* dat wij met haar niet blijven zullen,

en vindt er een verfijnd genot in, 't lief
te zijn van iemand boven haren stand;
wat zal ik zeggen? 't is alsof het haar
eene eere was hare eerste en warmste kussen
niet te bewaren voor den ambachtsman
die eens haar man zal zijn.

JONG-STUDENT.

Gij maakt mij kwaad!
Uw bijzijn vlekt. Maar neen, 'k geloof u niet!
De sluwe dief die 's nachts met valsche sleutels
een' koffer openbreekt, zou min verfoeilijk,
zou hooger staan dan gij, gij vos, die met
uw trouwelooze logens harten steelt...
Hoe! zwijn, dat zich in 't slijk met wellust wentelt,
zoo zoudt gij dan nog, schaamtevrij, de modder
van uwe misdaad, klevend op uw vel,
alom vertoonen. Neen, dat 's spotternij!...
Hoe! slang, niet min dan vos en zwijn, gij zoudt
op de bedroogne dan nog 't koud venijn
van uw verachtelijke minachting spuwen!
Hoor, dat 's onmooglijk: 'k kan u niet gelooven!
Gij liegt, gij spot, gij bluft; maar *zulke* blague
is naar mijn' zin een eerloos tijdverdrijf.

OUD-STUDENT.

Zijt gij niet wel? wat krijgt gij dan? genoeg!
'k heb medelijden met uw jongheid, jongen.
'k Wilde u een' dienst bewijzen, u iets leeren;
maar 'k merk dat uw verstand nog moet ontkiemen.
Dom is een uil, de vogel van de wijsheid,
maar wijze kindren zooals gij zijn dommer...

JONG-STUDENT.

Als eerlijkheid, oprechtheid dom moet heeten...

OUD-STUDENT.

Wie 't doel wil, moet de middels durven willen.

JONG-STUDENT.

Uw durven is geen moed, maar schande en lafheid.

OUD-STUDENT.

Al wat gij *zegt*, schijnt verontwaardiging
en haat: maar wat gij *denkt*, is vast benijding.

JONG-STUDENT.

Hoor! 'k spreek met u niet langer. Aan de galg
van uwe schaamtlooze ondeugd hebt gij zelf
uw eergevoel, al lachend, opgestropt.

Het zij zoo: *dooden* wekken kan ik niet.

OUD-STUDENT.

En gij, gij leeft nog niet: 'k verzeker 't u,
gij zult zelf zeer verwonderd staan, den dag
dat gij ter wereld komen zult. Tot weêrziens,
o deugzaam jongeling.

JONG-STUDENT.

Vaarwel! Vaarwrel!

Tweede gesprek.

Walter, Jan, Herman, Karel.

WALTER (binnenkomend).

Dag, Jan!

JAN.

Ha, Walter! gij zijt de eerste Kom,
zit neêr. Maar laat me u toch eerst en vooral
iets vragen: is het waarlijk ernstig waar,
dat gij verliefd zijt, jongen?

WALTER.

Maar gij hebt
het gisten wel gezien.

JAN.

't Is ongeloofbaar...
Op zulk een meisje... gij, zoo geblaseerd...

WALTER.

Hoor, Jan: 'k was geblaseerd, - nu ben 'k verliefd;
'k heb lang, zeer lang gezocht, en 'k heb gevonden!
Ik was de winter, koud en barsch en droog,
'k ben thans de lente weêr; - 'k was als een graf
zoo kil; maar in de spleten van dit graf
heeft vast een liefdrijke engel van omhoog
een zaadje laten vallen, dat daar kiemt,
door frisschen dauw en lauwe zon gevoed, -
zijn wortels uitzet, - takjes schiet, - en zoo
het gansche graf met groene lentehoop
allengskens overgroeit. 'k Was koud en hard,
ik dacht van staal te zijn, - 'k was maar van ijs;
er schenen zonnestralen, - en, ziedaar,
ik ben gesmolten... Dat is zeer eenvoudig!
Wensch mij geluk.

JAN.

Ja, over uw tirade:
gij kunt ze in verzen steken; maar uw liefde, -
daar kan 'k u geen geluk meê wenschen.

WALTER.

Hoe?

JAN.

Vooreerst, hoe meent gij 't met de meid?

WALTER.

Gij kent
mij voor een eerlijk man.

JAN.

Ik meende u ook
te kennen voor een *ernstig* man. Maar nu,
laat mij eens ernstig zijn. Die nieuwe lente
voerspelt mij weinig goeds. Op 't oogenblik
dat gij in 't positieve leven treedt,
gaat gij u weêr in de armen wentelen
van al de dwaasste illusies van een kind

van zestien jaar. Gij wilt in uwe borst
weêr de ingeslapene oude driften stoken.
Dat 's niet natuurlijk; 't is gemaaktheid. 'k Zie
u weêr aan hoop en wanhoop offers brengen;
vandage vroolijk als een Figaro,
en morgen somber als een Hamlet.
En met *uw* karakter, zult gij die komedie
al spoedig zelf gelooven. Walter, neen,
ik wensch u geen geluk. Uw zon, die u
gesmolten heeft, die u herleven doet,
die met haar gloed u weêr aan 't koken brengt,
zal u verdroogen...

WALTER.

Is uw litanie
haast uit.

JAN.

En dan, als men die zon wel inzag,
vrees ik dat meen'ge vlek...

WALTER.

Geen woord van haar!

JAN.

Maar gij spot met u zelve, vriend, gij spot!

HERMAN (invallend).

He, met wien spot men hier?

JAN.

Ha, willekom!

Wij spraken liefde.

KAREL.

Is 't met de liefde dat
men spot? present!

JAN.

Neen, maar vriend Walter is -
verliefd.

HERMAN.

Ja, op zijn Corpus Juris;
hij zit er dag en nachten bij: 'k geloof
zelfs dat hij er meê slaapt.

JAN.

Neen, 't is een vrouw.

KAREL.

Waar hij meê slaapt?

JAN.

Och, wie spreekt daarvan?

WALTER (tot Karel).

Gij
zoudt beter zwijgen.

HERMAN.

Jan, hebt gij ons niets
te drinken: 'k heb een' dorst!...

JAN.

Gij zult gelaafd zijn:
de flesschen dobblen uitzet staan gereed;
zie: schenk ons in. - Een vrouw dan, en wij waren...

KAREL.

Liqueur divine! Ha, Walter, gij bemint:
geef me uwe hand daarop, 'k ben ook verliefd
en 't doet mij eer, het met u eens te zijn.
Mijn hart springt op, gelijk een zee des nachts:
daarboven glansen millioenen starren,
en millioenen golven springen op
uit mijne zee, om elk een star te kussen.
Zoovele starren, zooveel golven. Maar -
't is jammer, al de starren zijn te ver.

JAN.

De star van Walter is zoo hoog niet. 't Is
een lage star: hij moet zelfs *stuipen* om -

WALTER.

Eens en vooral, geen spotternij op haar.

KAREL (tot Walter).

Gij gaat ons doen gelooven dat het waar is.
(tot Jan).
Is 't soms die Emilie van gisteren avond?

JAN.

Dezelfde.

KAREL.

Duivel! 'k heb tien zulke liefden
gehad, sinds ik studeer.

JAN.

Blagueur!

KAREL (op zijne vingers tellend).

Hoe? De eerste
was met een juffer uit een 'stamint;
de tweede met een kindermeid die 's middags
kwam wandlen op den Kouter; tertio
met een modistje die 'k eens op een bal
ontmoette (die is thans naar Brussel); dan...

WALTER.

En 't waren al, de vrouwen!

KAREL.

't Waren vrouwen!

WALTER.

Comme il en faut.

KAREL.

Parbleu! is de uwe dan
een rozemeisje?

WALTER (met klem).

Ja, puur, deugdzaam, trouw.

HERMAN (als verontwaardigd opstaande).

Blasfeem! aan vrouwendeugd gelooven!

JAN.

Hij
gelooft aan alles.

KAREL (lachend).

Puur! hij wil ons doen
gevoelen dat ze 't hem bewezen heeft.

WALTER (kwaad).

Dit gaat wat ver.

KAREL.

Tata, bedaard! en hoor:
puur, zegt ge, en trouw; 'k heb daar een stelsel op:
de Heilige Geschiednis zelve, die
zoo heilig is, spreekt maar van ééne vrouw
die puur bleef tot het eind, en 't was dan nog
door Godes gratie, want zij had een kind;
en onder 't opzicht van de trouw, aanzie
ik 't hart der vrouw als een dier ouderwetsche
horlogies met muziek: de wijzer draait
altoos, altoos van 't een naar 't andere uur,
en toch elk uur loopt weêr het deuntjen af
en immer 'tzelfde, - alleen de wijzer is
van plaats veranderd.

WALTER.

Bravo! is 't gedaan?

HERMAN.

Neen, *ik* nu: deugd of geene deugd, en trouw
of ontrouw, gij zult 't meisje toch niet trouwen.

WALTER.

En waarom niet dan?

HERMAN.

Wel, omdat zich alles
daartegen zal verzetten: eerst uw vader...

WALTER.

Mijn vader is wel oud, maar niet zoo oud
als gij; hij zal nog beter rede en liefde
verstaan.

HERMAN.

De wereld dan, de convenances...

WALTER.

Daar lach ik meê, gij weet het.

JAN.

Maar gij zelf,
uw eigen goed gezond verstand zal opstaan!
'k Heb, ik, niets tegen zoo een liefdeken
tot tijdverdrijf, of zelfs tot meer dan dat;
ja, weef er bloemekens en bladren tusschen,
en giet er ook wat platonieke soep,
en wat *essence* van ideaal en geestdrift

en poëzij en maneschijnen over,
 geloof aan deugd, aan puurheid, en aan trouw,
 en maak er verzen op, indien gij wilt;
 dat kan ik al begrijpen; - wat ontbreekt
 aan 't wezen, moet door droomen aangevuld. -
 Maar zeggen, 'k trouw met haar, dat is te gek.
 Uwe eigene gezonde rede, vriend!
 zal steigeren als een verstandig paard,
 als gij die meid in uwe levenskar
 zult willen nemen. Is dat ooit gehoord?
 Alleen uit nood wordt soms zulk iets gedaan.
 Een vrouwe zonder onderricht, die nooit
 u zal begrijpen, dan wanneer gij haar
 zult zeggen: 'kus mij,' of 'gij moest een knop
 aan mijne weekbroek naaien': gij zoudt daar
 uw leven meê doorbrengen, *allons donc!*
 Men kan zoo'n meid beminnen, maar men zal
 er niet meê trouwen, want het huwlijk is
 geen liefde meer.

HERMAN.

't Is wáár, dat.

WALTER.

Is 't gedaan.

HERMAN.

Mij dunkt dat het genoeg is.

WALTER.

Luistert dan
gij weet niet wat het is, in liefde zwemmen;
gij kent er waarlijk niets van. Uwe jeugd
is ouderdom. Hoe? twintig jaren oud,
en reeds met iemand spotten die bemint!
Ook maakt ge u slechter dan gij zijt. Indien
't geluk dat mij te beurt viel, uwe hoofden...

KAREL.

Hij noemt dat een geluk!

WALTER.

Uw stijve hoofden
met zijne kussen warmde, 'k wed dat gij
nog hooger zoudt vervoerd zijn dan ik ben.

KAREL.

Die wedding zoudt gij vast verliezen.

WALTER.

Nu
ik wil u niet bekeeren: 't is mij 'tzelfde.
De vrouw, 'k zie 't, is voor mij iets anders dan
voor u: iets achtenswaardigs, ja iets godlijks.
Ze is mij geen meer of minder kostbaar meubel,
naarmate 't meer of min met goud bedekt is;

'k zie ook de vrouw niet aan als eene rente
in geld en kinderen. Zij is mij niet
een speculatieding of galavorwerp,
en minder nog een werktuig van vermaak,
tot *ons* gebruik geschapen. Neen, neen, neen!
'k Zie in de vrouw, de vrouw; ik zie in haar
het heerlijkst werk des grooten kunstenaars:
verkleefdheid, goedheid, zachtheid, trouw - in schoonheid.
Ja, heerlijk en weldadig als de zon,
is zij de zon der ziel. - Waardeert gij 't niet,
't verheven en steeds nederig gevoel
dat, als een bron, zich uitstort, en den man,
van zorgen en verveling moè, weêr opwekt?
De vrouw die mint, zoekt in 's beminden hart
de wonde, en heeft tot heeling steeds gereed
den balsem van een' kus, den straal eens glimlachs.
De vlamme van den haard, dat is de vrouw;
oasis voor den moeden blik, haar schoonheid;
voor 't matte hart een manna, haar gevoel.

KAREL.

Goed! goed!

Les femmes sont sur la terre
Pour tout idéaliser;
L'Univers est un mystère
Que commente leur baiser.

JAN (met verwondering).

Maar hebt ge in 't meisje, waarvan sprake was,
dat ideaal gevonden, jongen? - Zeg?

WALTER.

Die twijfel is zeer zonderling.

JAN (glimlachend).

Nog goed!

Maar eischt gij dan van 't menschlijk wezen niets
dan kussen? Gij, aanbidder der Gedachte,
moet eene vrouw voor u niet kunnen denken?

WALTER.

O, de Gedachte; ik heb ze reeds; 'k omhels,
'k aanbid ze, dat is waar; maar de Gedachte
is bitter koud, zij mint niet wie haar mint.
En groot is zij, maar - schoon, dat is ze niet.
'k Aanbid ze, uit plicht, en niet uit liefde; zij
behandelt hare aanbidders als haar slaven.
In Emilie vond ik wat mij ontbrak:
ook alles wat ik van een vrouw wil vergen:
ze is schoon en vol gevoel, en zij bemint mij.

(Gelach en schokschouderingen).

HERMAN.

Genoeg! genoeg! proficiat! -

KAREL.

Als gij
ze kendet zooals ik!...

WALTER (zeer kwaad).

Wat weet ge er van?

KAREL.

Och, gij zijt voor gezonde rede doof.

WALTER.

Gij houdt mij sinds een uur hier voor den gek.
Vaartwel!

JAN.

He, Walter, zeg... - Hij is reeds weg.

HERMAN.

De man is zot!

KAREL.

Een onuitstaanbre vent.

JAN.

't Is jammer, zoo verstandig en zoo dwaas!

Iamben.

De jongen.

Die Universiteit is de bron van onmeetbare onheilen geworden voor de jongekweekelingen... Zij ontmoeten er vergif. Ja, in die Universiteit ... zetelen eenige meesters, wier leering openlijk valsch, verderflijk, lasterend en kettersch is.

Ludovicus-Josephus, Bisschop van Gent, herderlijke brief van 8 sept. 1856.

Ce qui nuit aux études, ce ne sont pas les restrictions dont on se plaint, c'est l'immixtion des élèves dans des questions qu'ils ne sont pas appelés à traiter...

P. de Decker, Minister van Binnenl. Zaken, Zitting van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, van 22 november 1856.

I.

Zoodus, - de heer Minister kwam 't ook zeggen, -

het kwaad is dat men 't jong gebroed

die groote kwestieën durft openleggen

waaraan het nog niet denken moet.

Zoodus, omdat wij onze jonge vlerke

niet rusten lieten als wat lood;

omdat wij weten dat de heil'ge kerke
gelijk een beul weleer gebood;
omdat wij weten dat zij drukte en nóg drukt
op 't menschdom, en dat onze hand
het masker van 't gelaat van 't zwart bedrog rukt,
dat heerscht op 't arme vaderland;
omdat wij met die grove poetsen spotten
waarvan de heil'ge winkel leeft,
mirakels, aflat, offerande, - en zotten
voor wie dat spel nog waarde heeft;
omdat wij al die fabels niet gelooven
waarmeê ge op 't dwaas gemeen gebiedt,
en ge onzen geest of wil niet kunt verdooven
met duisternissen die gij giet;
omdat wij Flip den Tweede een ondier noemen,
niet beven voor het Vatikaan,
en dat wij iedren dwingeland verdoemen
en elke huichlarij verstaan;
omdat we Oranje en Aldegond' vereeren,
en hoog verheffen in ons ziel
alwie het goede wreken dorst of leeren,
al wie, vermoord, voor 't goede viel;
omdat wij willen dat de mensch geen ding zij
waar uwe hand zoo goed meê kaatst,
en dat het leven geen gesloten ring zij

waarin gij 't volk gevangen plaatst;
 omdat wij Rede en Recht en Waarheid minnen,
 door *mannen* aan die taak gewend,
 en dat ons brein reeds de verborgen zinnen
 van godsdienst en geschiednis kent: -
 daarom zijn wij een pest, die u doet vreezen
 voor 't lot der maatschappij!?... - Welnu!
 't zij zoo, wij zullen 't dreigend onweêr wezen,
 wij *zijn* gevaarlijk - maar voor U!

II.

Voor u, vooroordeelsmeders, Jezuieten,
 met lange of korte rokken aan,
 die d'edelen gedachtenstroom in 't vlieten,
 gelijk een dijk, wilt houden staan;
 die in 't verleden al de schellemstukken
 met uwen wierookwalm begroet,
 - aanbidders en beschermers aller jukken
 waaronder 't hoofd zich buigen moet;
 wier stijf Geloof geen Godheid kan beseffen
 die, goed en recht, de valsheid haat,
 den martlaar van 't geweten zal verheffen,
 den rede- en menschenmoorder slaat;
 wier Liefde wil dat m'aan de onterfde laten

niets meer geev' dan het lichaamsbrood;
die met uw bladeren, - die walmen laten
den geur der kaars, bij dien der goot, -
met uw gewijd vervalschen en verzwijgen,
met leugens onder waarheids schijn,
de wereld tot één lichaam zoekt te krijgen,
waarvan gij 't éénig hoofd zoudt zijn;
die, in uw diep gebenedijde hollen,
de dweepzucht, 't bijgeloof bereidt,
de lage driften opvoedt en leert grollen,
en koestert de onverdraagzaamheid;
die als weleer, - sloeg men uw heil'ge handen
niet met een noeste zorgê gâ, -
het Inkwisiatievuur weêr zoudt doen branden: -
voor u zijn wij verderflijk, ja!
Gij zegt ons: 'Uwe monden die reeds spreken
zijn nauwlijks met wat dons begroeid;
uw hoofden die gij reeds omhoog durft steken,
wijwater heeft ze niet besproeid;
gij zijt zoo jong: rampzalig is uw streven;
gij zijt zoo jong, wordt wijs als wij!...'
't Is waar, wij vangen nauwlijks aan te leven,
maar gij begint te sterven, gij!

III.

Ja, wij zijn jong: en in ons jonge hoofden
 gloort nog de hooge Plicht gerust,
 gelijk een zon, wier kleuren niet verdoofden,
 een duizendkantig prisma kust;
 en ieder van de goud-beglanste stralen
 die 't glinstrend prisma wederkaatst,
 wordt ons een veld waar wondre vruchten pralen,
 waarop de geest met wellust aast.
 Die stralen heeten Vaderland, Geweten,
 Recht, Vrijheid, Waarheid, Rede, Deugd,
 en Liefde, al wat door u wordt weggesmeten,
 en 't Wijnglas dat gij ook wel meugt.
 Ja, al die ijslijkheden zijn ons heilig,
 heel dat verfoeilijk heidendom
 is in ons hart, als in een' tempel, veilig
 voor vloek en schreeuwen van rondom.
 Mijnheeren! die daarover vindt te klagen, -
 ons inzicht is zoo voort te gaan,
 en mocht het, op ons bede, God behagen
 ons op die bane bij te staan,
 al wordt door u in duizend dichte webben
 de menschelijke geest gekneld,
 wij hebben Wil, en zullen Krachten hebben,
 om heen te gaan waar 't harte snelt.

IV.

Gelijk m'een dwaallicht ziet door 't duister booren,
 op 't somber kerkhof voortgebracht,
 en uit de nare koppeling geboren
 der doode beendren met de nacht:
 het glanst een poos voor de oogen van den bange,
 en baart hem angst, en schrikt hem af,
 en lekt de koude graven: - 't duurt niet lange
 of 't spertelt zelf terug in 't graf; - -
 zoo zijt ge ook maar een galm der oude tijden,
 spookachtig kind van dood en nacht,
 zoo zal ook ras uw val het oog verblijden
 van hen die beefden voor uw macht;
 en licht wordt dan op uw vergeten namen,
 daar zelfs de erinn'ring niet meer rouwt,
 door ons, bij 't juich-trompetten van de Famen,
 het rijk der toekomst opgebouwd.

1856.

In Sint-Baafs abdij.**I.**

Hier op uw puin, door mijmring weggedragen,
o grijze abdij der oude stad!
herroept mijn geest de lang vervlogen dagen
toen gij nog jeugd en pracht bezat;
en 'k zie in droom uw gangen zich herbouwen,
uw zalen die vol munken zijn,
uw biechtgestoelten vol van schoone vrouwen,
uw kelders vol van zoeten wijn.
'k Min u, door 't streng geloof gestichte bogen,
bewaard door onze zinlijkheid;
een gansche wereld komt weêr voor mijne oogen
in uw verlatene eenzaamheid:

een wereld, zoo bontkleurig en zoo duister,
 met eigen geur en eigen glans,
 met eigen schande, en eigene eer en luister,
 met eigen levenskracht. - En thans:
 de krekel zingt waar eens de psalmen klonken,
 waar 't outer stond daar groeit het gras,
 waar eens de broeders knielden, baden, dronken,
 komt soms een haast'ge vreemdeling ras
 met onverschillig oog voorbijgetreden... -
 O 'k min u, 'k min u; want ik haat
 de dwaasheid en de misdaân van 't verleden,
 maar 'k min de puinen die 't ons laat.

II.

Abdij! Waarom hebt ge ook die oude kwalen
 die nestelden in uwen schoot,
 niet met den val der sterkgewelfde zalen
 begraven in denzelfden dood?
 Waarom moet immer nog 't bebloed vooroordeel
 zijn scepter zwaaien over de aard?
 Waarom heeft 't ijzren bijgeloof zijn voordeel
 op licht en waarheid nog bewaard?
 Mirakel, aflaat, bedevaart en vasten,
 en boetekaars en offerblok,
 waarom vult gij nog immer 's priesters kasten?

En waarom is de priesterrok
nog steeds gelijk eene oorlogswapenrusting,
waaronder valsheid, list, bedrog,
door alle stormen van elke eeuw gerust ging
als hooger macht? Waarom stelt nog
het zwarte spook zijn grafontdolven wetten,
en knellen zijne ketens hard,
terwijl 't een' voet op 's menschen hoofd durft zetten
en d'andren voet op 't menschlijk hart?
Waarom zijn al die lieden nog in leven
wier brein niet tot aan God geraakt,
die God niet, maar den priester wierook geven,
en aan de poppen die hij maakt?
Waarom zijn ze immer nog in eer, die mannen
die voor het glorend Liefderijk
van Kristus, 't doek der duisternissen spannen,
gelijk een doodkleed op een lijk?
En dan, hun leven is van nacht omhangen,
- en als 't geheim soms opengaat,
dan wordt heel de omtrek door den reuk bevangen
van eene ontzaglijke euveldaad!...
Ik vraag 't aan u, Abdij! verstrooide steenen!
waarom onze eeuw, op licht zoo trotsch,
nog steeds die keten voortsleept aan haar schenen?
of is ook 't kwaad een wet des lots?

III.

Het is zoo zoet op niets te moeten peinzen
dan op het preevlen van een mis,
doen wat men wil, en nauwlijks moeten veinzen
dat men geen schurk, geen booswicht is; -
wreed, zede- en redeloos, te mogen handelen,
deugd, waarheid in het aanzicht slaan,
en toch altoos de wereld door te wandelen
als heilig man met eer belaân; -
te zeggen: Vriend, ik geef u mijnen zegen,
geef gij m'uw geld, 't is niet te veel!
en zoo zich aat en drank als mannaregen
te voelen vallen in de keel; -
zich verder met geen kommernis te kwellen,
vrij van het ondermaansch gewoel,
en stillekens zijn buik te laten zwellen
in eenen breeden leuningstoel:
waar nooit een eedle drift het bloed deed zieden,
maar dikwijls 't eedle glas Bourgond,
en 's levens dagen smeltend henenvlieden
als een klont suiker in den mond; -
aan volksvermoorders vollen aflat geven
mits een gedeelte van hun macht,
en vrouwen die boetvaardig voor u beven,

genade schenken mits... - gij lacht?
 Ja, wellust, macht: hoe zoet! en zij die weten
 dat 't menschedom aan hunn' tand zich biedt
 gelijk de weide aan de ossen, - en dus eten
 zooveel zij kunnen, 'k laak ze niet!
 Maar gij, o Volk, gij droeve ellend'ge lieden,
 door hen gevreten en onteerd,
 gij die geboren zijt om te gebieden
 en voor hun voeten u verneêrt,
 waar hebt ge uw brein, uw krachten weggesmeten?
 Of is de koorde die u bindt
 niet rot genoeg? nog niet genoeg versleten
 het doek waarmeê m'uwe oogen blindt?
 Is 't noodig, omdat gij lang hebt gekropen,
 dat gij dan eeuwig kruipen zult?
 omdat zij onbeschaamd zich *herders* doopen,
 dat ge eeuwig 't lot van slachtvee duldt?
 Zoo is dan 't veld gemaakt voor gift'ge kruiden,
 voor rat en mol de korenrijt,
 de eik voor het nijpende klimop, uw huden
 voor 't ongedierte dat uw bijt!

IV.

Thans is het zaak den Paus ter hulp te komen:
 die arme man wordt diep gehoond!

Het 'oproersdier' heeft ook in 't heilig Roomen
zijn vreeselijken kop getoond!
Hooft, goede Kristnen! Pius' bange bede,
hoort hoe hij thans in smarte leeft!
De kruk zijns goddelijken rechts, waarmede
hij zoolang voortgesukkeld heeft,
is buiten dienst geraakt: hij sloeg ze aan stukken
op 't rugbeen van zijn volk, o wee!
Sa gauw dan, een paar nieuwe beetre krukken!
't Zijn bajonnetten nu, waarmeê
de grijsaard zijn bouwvalligheid wil schooren:
geld! mannen! haastig! geeft ze hem!
En zie! daar stroomt het goud, ofschoon zij hooren,
oud Rome! uw klagelijke stem;
en zie! daar ijlen drommen dwaze sullen
van bloeddorst heet; - en 't oud fornuis,
waar uit mirakels, heiligmaking, bullen
en anatheems in naam van 't kruis,
dag in dag uit een reesem ijzren banden
voor 't arem menschdom wordt gesmeed,
krijgt nieuwe spijs; - en 't aaklig spook wiens handen,
als klauwen beenig, scherp en breed,
hef vrije denkbeeld in de hersens dooven
en 't woord verwurgen in de keel,
krijgt nieuwe macht en nieuwen glans; - - en, boven,

wendt God zijne oogen van 't tafreel
 dat nu zich voordoet: plassen bloeds vergoten,
 waarin zich wentlen, schaamtevrij,
 en uit hun monden 't naar Te Deum stooten
 de dweepzucht en de tirannij!

V.

Op u de schande! op u de straf! o Priester,
 wiens heerszucht daartoe de oorzaak gaf!
 Op u, die ze vergaârde, hitste, en bliest er
 den bloeddorst in, - op u de straf!
 Gij, Paal, wiens voeten 't laffe menschedom stelden
 het 'verder niet!', 't stilstandsbevel,
 en wiens vooruitgestokene armen meldden:
 Ginds is de hemel, dáár de hel;
 gij zijt geen Paal, neen! die aan de aard haar grenzen
 en 't pad naar 't ander leven leert:
 gij zijt een Galg, waar, aan bebloede trezen,
 de lijken zwieren, nooit verteerd,
 van alles wat voorheen omhoog zich richtte,
 van al wat edel was en vrij...
 Reeds plooide uw rottige oudheid van 't gewichte
 en schudd'e bij den wind des tijds;
 maar nu, Goddank! verhaast ge uw nadrend einde!

Met nieuwe lijken weêr bezwaard,
zie 'k uwen val, dien 't recht reeds lange seinde,
de vrijheid oopen voor heel de aard.
Itaaljes hoop, den heldenmoed der vromen,
den volkswil, 't hart der eeuw dat klopt
voor liefde en licht, en 't grootsch ontwakend Roomen,
hebt gij bij de andere opgestropt.
O Galg! zooveel kunt gij niet langer dragen,
uw molmend hout schiet hier te kort;
de stonde naakt, geteld zijn uwe dagen,
dat gij in gruis omverre stort!

Gewoonte en lafheid.

Gewoonte en lafheid! 't menschdom eeuw'ge lomper,
 altoos benauwd alleen te gaan,
 laat zich door koning Zwaard en priester Domper
 den leiband onder de oksels slaan.
 Vergeefs zegt God: 'Mensch, 'k heb u willen vormen
 naar mijne beeldtenis!' Helaas,
 't gebroed der lage vreetzieke aardewormen
 maakt van Gods evenbeeld zijn aas.
 Vergeefs zegt God: 'Uw macht heeft geene perken,
 heel de aardbol diene u als een knecht!'
 Zij hebben, zij, aan hun kwakzalverskerr'ken,
 den koning der natuur gelegd.
 Vergeefs zegt God: 'Ga voorwaarts, nimmer moede,
 ga fier en vrij en 't hoofd omhoog,
 denk, spreek en handel, zoek en kies het goede,
 en duld het kwaad niet voor uw oog;
 gij moet in opstand leven, opwaarts streven,
 en triomfeeren!' Zoo spreekt God.
 Zij zeggen: Gij moet kruipen, zwijgen, beven,

ons slaaf te wezen is uw lot!
Gewoonte en lafheid! hij aanvaardt hun keten,
de mensch! hij siddert op hun stem;
en voelt zijn nek ook hunne scherpe beten,
en prikkelt ook zijne inborst hem
om met zijn recht zijn waarde weêr te stelen.
Gewoonte en Lafheid stillen 't bloed, -
en 'hoerrah!' balken millioenen kelen
den taaien meesters te gemoet.
Op feesten buldert 't vreugdkanon den vorsten
zijn warme luide kussen af,
gemengd met menschenstemmen, losgeborsten
in daverend triomfgeblaf.
En voor den logenpaap, - dien andren eemer
der nooit versleten zuigpomp, die
het menschdom uitput, - valt het volksgewemel
of dom of huichlend op den knie!
Gewoonte en Lafheid! trouwe steunpilaren
des troons, van waar 't onsterflijk kwaad,
terwijl rondom de aanbiddersen vergâren,
recht, vrijheid, deugd en eere slaat:
gij Lafheid, die het kwaad durft *noodig* noemen,
Gewoonte, gij, die 't *heilig* maakt,
op u zij eeuwig door 't vergramd geweten
de vloek des vrijmans uitgebraakt!